

STEPuP

รายงานการเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ช่องว่างเพื่อการประเมินหาความแตกต่าง
มหาวิทยาลัยพายัพ

ชื่อย่อโครงการ	STEPuP
ชื่อเต็มโครงการ	โครงการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมการประกอบทางสังคม ท่ามกลาง กระแสการเปลี่ยนแปลงการประกอบธุรกิจในประเทศไทยและเมียนมาร์
หมายเลขโครงการ	609711-EPP-1-2019-1-AT-EPPKA2-CBHE-JP
แหล่งทุนสนับสนุน	สหภาพยุโรป Erasmus+
ผู้ประสานหลักโครงการ	FH JOANNUEM
ภาระงาน	ภาระงานที่ 1- การวิเคราะห์ระบบนิเวศปัจจุบันของการประกอบการเพื่อสังคมใน ประเทศไทยและประเทศเมียนมาร์ รวมถึงแนวปฏิบัติที่ดีของการประกอบการเพื่อ สังคมในสหภาพยุโรป
ผู้กำกับติดตามภาระงาน	มหาวิทยาลัยพายัพ
กลุ่มเป้าหมาย	สถาบันพันธมิตร
เอกสาร	รายงานการเปรียบเทียบ และการวิเคราะห์ช่องว่างเพื่อการประเมินหาความแตกต่าง
เรียบเรียงโดย	Michael Meallem
เอกสารฉบับ	ฉบับสมบูรณ์
สถานะ	สำเร็จ

สารบัญ

คำย่อ	3
1. บทสรุปผู้บริหาร	4
2. วัตถุประสงค์ของรายงาน	6
3. ภาพรวมของประเทศ	
3.1 ประเทศเมียนมาร์	7
3.2 ประเทศไทย	9
4. ประเด็นการประกอบทางสังคมที่เน้น	
4.1 ประเด็นการประกอบทางสังคมที่สำคัญในประเทศเมียนมาร์	11
4.2 ประเด็นการประกอบทางสังคมที่สำคัญในประเทศไทย	12
4.3 ภารกิจและเป้าหมาย	13
4.4 ขนาด	15
4.5 โครงสร้างทางกฎหมาย	15
4.6 รายได้	18
5. ระบบนิเวศในภูมิภาค: ผู้มีบทบาท	
5.1 สถาบันการศึกษา	19
5.2 รัฐบาล	22
5.3 ผู้ประกอบการทางสังคม	24
5.4 ผู้ระดมทุน	26
5.5 ชุมชนท้องถิ่น	29
5.6 การเปิดกิจการขององค์กร	30
6. สภาพแวดล้อมการกำกับดูแลกิจการเพื่อสังคม	
6.1 สภาพแวดล้อมการกำกับดูแลกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย	32
6.2 สภาพแวดล้อมการกำกับดูแลกิจการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์	33
7. การวัดผลกระทบ	34
8. การวิเคราะห์ SWOT ของภาคการประกอบการทางสังคม	36
8.1 ระเบียบวิธี	36
8.2 การวิเคราะห์ SWOT	39
8.3 แบบสำรวจการประกอบการเพื่อสังคม	41
9. แรงขับเคลื่อนและความท้าทาย	48
10. การวิเคราะห์ช่องว่างเพื่อการประเมินหาความแตกต่าง	49

คำย่อ

ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
BOP	Bottom of Pyramid
CBO	Community-based Organization
CBT	Community-Based Tourism
CSR	Corporate Social Responsibility
FGD	Focus Group Discussion
HEIs	Higher Education Institutions
INGO	International Non-governmental Organization
MSMEs	Micro, Small and Medium Enterprises
NGO	Non-governmental Organization
SDGs	Sustainable Development Goals
SE	Social Enterprise
SMEs	Small and Medium Enterprises
SROI	Social Return on Investment
SWOT	Strength, Weakness, Opportunities and Threat
WP	Work Package

1. บทสรุปผู้บริหาร

แม้เมียนมาร์และไทยจะอยู่ในระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ทั้งสองประเทศยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายในการมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ ศักยภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาและสิ่งแวดล้อม ความท้าทายเหล่านี้ทำให้เกิดความสนใจในการประกอบการทางสังคมมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนเหล่านี้ในสังคมไทยและเมียนมาร์ เพื่อส่งทั้งผลกระทบต่อเชิงบวกทางสังคมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ในฐานะส่วนหนึ่งของการพัฒนารายงานนี้ สถาบันพันธมิตรของโครงการได้ตกลงร่วมกันเกี่ยวกับคำจำกัดความของการประกอบการเพื่อสังคมที่จะใช้ตลอดโครงการ STEPuP ดังนี้ “กระบวนการประยุกต์ใช้นวัตกรรมการประกอบธุรกิจเพื่อจัดการปัญหาทางสังคม (สำหรับทั้งผู้คนและชุมชน) โดยการสร้างทั้งผลกำไรและการแก้ปัญหาทางสังคม การประกอบการทางสังคมสามารถสร้างมูลค่าในระยะยาวและสามารถบรรลุผลในการสร้างผลกระทบต่อเชิงบวกอย่างยั่งยืนต่อสังคม รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ ในระบบนิเวศ”

กิจการเพื่อสังคมในเมียนมาร์และไทยมีเป้าหมายด้านผลกระทบต่อหลากหลายประเภท แต่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาชุมชน จุดเน้นอื่น ๆ ได้แก่ การศึกษา การเกษตรสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปผลกระทบต่อทางสังคมจะถูกพัฒนาขึ้นมาจาก สหกรณ์ หรือองค์กรชุมชน (CBO) ที่ก่อตั้งกลุ่มกิจการเพื่อสังคมขนาดเล็ก โดยผู้ประกอบการหรือองค์กรกิจการเพื่อสังคมเหล่านี้โดยทั่วไปมีขนาดเล็กและรายได้ไม่สูง แต่อย่างน้อยสามารถสร้างผลกำไรหรือค้ำหนุน

ระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคมในทั้งสองประเทศประกอบด้วยสถาบันการศึกษา ภาครัฐบาล ผู้ประกอบการทางสังคม ผู้ให้ทุน และชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาด้านต่างๆ

แม้ว่าระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยจะพัฒนาไปพอสมควรเมื่อเทียบกับเมียนมาร์แต่ยังคงมีความท้าทายในทั้งสองประเทศที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้มั่นใจว่าทุกภาคส่วนจะสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้เข้มแข็งขึ้น ความท้าทายทั่วไปเหล่านี้รวมถึงการขาดทักษะของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ความชำนาญทางธุรกิจในหมู่ผู้ก่อตั้ง การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การขาดแนวทางการวัดผลกระทบต่อสังคม การสนับสนุนทั้งระบบนิเวศของศูนย์กลางในเขตปริมณฑล (อย่าง กุ้งและกรุงเทพฯ) และความสับสนโดยรวมทั้งในภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับคำจำกัดความที่แน่นอนของกิจการเพื่อสังคม นอกจากนี้เมียนมาร์ยังไม่มีข้อบังคับของรัฐบาล โดยเฉพาะในการกำกับดูแลกิจการเพื่อสังคม รวมทั้งการมีส่วนร่วมอย่างจำกัดจากภาคสถาบันอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อจัดการกับความท้าทายเหล่านี้รวมถึงการกระจายการสนับสนุนองค์ประกอบต่างๆของระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคม โดยการพัฒนาศูนย์ระดับจังหวัดเพื่อเพิ่มการเข้าถึงและโอกาสให้กับระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคม สำหรับกิจการเพื่อสังคมและผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่มีอยู่แล้ว รวมถึงส่วนที่มีการวางแผนในการก่อตั้ง นอกจากนี้ควรเสนอกิจกรรมเสริมสร้างขีดความสามารถในระยะยาว เพื่อพัฒนาทั้งทักษะของผู้ประกอบการเองและเพื่อช่วยในการดำรงอยู่ของกิจการเพื่อสังคม กิจกรรมเหล่านี้อาจรวมถึงโปรแกรมการให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมผู้ฝึกสอน ตลอดจนการฝึกอบรมทางการเงินเพื่อเพิ่มทักษะและความมั่นใจรวมทั้งโอกาสของกิจการเพื่อสังคมที่ต้องการเงินทุนด้วยวิธีที่คุ้มค่าและและมีประสิทธิภาพจากการเข้าถึงการระดมทุนจากสาธารณะ ท้ายนี้จากการเป็นสถาบันที่มีบทบาทที่แตกต่างของสถาบันพันธมิตรจะต้องทำหน้าที่เป็น ‘สะพานเชื่อม’ ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ สถาบันการศึกษาในเมียนมาร์และไทยจะมีการพัฒนาศูนย์กลางทรัพยากรเพื่อการประกอบการทางสังคม ทั้งสำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาสังคมและส่งเสริมการสร้างความตระหนักให้สังคมได้รับรู้ถึงศักยภาพของกิจการเพื่อสังคม

2. วัตถุประสงค์ของรายงาน

การประกอบการเพื่อสังคมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญทางเศรษฐกิจในหลายประเทศในเอเชีย เช่น ประเทศไทย และเมียนมาร์ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมเพื่อสังคมมักจะเป็นกิจการขนาดเล็กที่ดิ้นรนหาเงินโดยไม่มีโอกาสที่จะเติบโตเต็มที่ผู้ประกอบการเพื่อสังคมไม่ทราบว่าตนเองเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม หรือไม่มีความรู้ในการปรับขนาดธุรกิจของตนเพื่อสร้างผลกระทบที่แท้จริงต่อสังคม นอกจากนี้การประกอบการเพื่อสังคมอาจไม่ใช่เส้นทางอาชีพที่พึงปรารถนาสำหรับคนหนุ่มสาว ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเสนอบริการทางการศึกษาที่ขาดแคลนในสถาบันอุดมศึกษา ความคิดทางธุรกิจที่สร้างสรรค์และเปลี่ยนแปลงไม่ได้จำเป็นต้องเกิดขึ้นเพื่อรับมือกับความท้าทายทางสังคมในประเทศต่างๆ เท่านั้น แต่ยังต้องช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับทักษะที่จำเป็นสำหรับตลาดแรงงาน เพื่อให้พวกเขามีบทบาทอย่างแข็งขันในสังคมและบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคล

เพื่อระบุประเด็นปัญหาเฉพาะที่ผู้ประกอบการเพื่อสังคมเผชิญอยู่ในไทยและเมียนมาร์ และระบบนิเวศที่พวกเขาดำเนินการ โครงการ STEPuP กำลังดำเนินพันธกิจภาระงานแรกที่จะเป็นก้าวแรกของโครงการ ภาระงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน สถานการณ์ปัจจุบันของการประกอบการเพื่อสังคมในทั้งสองประเทศ เน้นการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินการในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ข้อมูลที่รวบรวมจากพันธมิตรทั้งสี่มหาวิทยาลัยในประเทศไทย และมหาวิทยาลัยพันธมิตร 2 แห่งในเมียนมาร์จะถูกสรุปเป็น รายงานการวิเคราะห์สถานะที่เป็นอยู่ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจระบบนิเวศของการประกอบการเพื่อสังคมที่ดำเนินการในแต่ละประเทศ นอกจากนี้การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ ระบุความท้าทายที่ยังคงมีอยู่ในทั้งสองประเทศผ่านการวิเคราะห์ช่องว่าง (GAP) จากนั้น พัฒนาการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ โดยเป็นส่วนหนึ่งของชุดภาระงานที่สอง สุดท้ายนี้ แนวทางปฏิบัติที่ดีจะถูกรวบรวมจากพันธมิตรในยุโรปทั้งหมดเพื่อโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกัน

ประเด็นที่สำคัญคือ จะต้องมีการให้ความสำคัญกับการให้คำจำกัดความกว้าง ๆ ของกิจการเพื่อสังคมและการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมในกลุ่มประเทศของสถาบันพันธมิตร รวมทั้งการให้ความสำคัญกับระบบนิเวศที่ซับซ้อนและหลากหลาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญรวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลเชิงลึกเพื่อแสดงถึงสถานะของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้สามารถมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือในการออกแบบวิธีแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขได้ผ่านโครงการ STEPuP

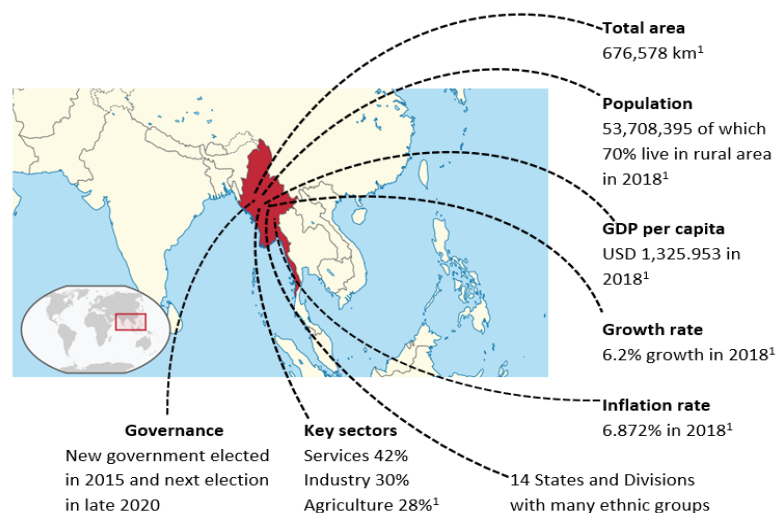
3. ภาพรวมของประเทศ

3.1 ประเทศเมียนมาร์

เมียนมาร์ตั้งอยู่ที่จุดตัดระหว่างจีนและอินเดียและมีพรมแดนติดต่อกัน ดังนั้นไทยลาวและบังกลาเทศจึงครองตำแหน่ง geostrategic ที่สำคัญในการซื้อขาย เส้นทางจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกมาบรรจบกัน ประเทศเมียนมาร์ครอบคลุมพื้นที่ 676,578 ตารางกิโลเมตรและใหญ่ที่สุดในบรรดาประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี 2561 มีประชากรประมาณ 53.7 ล้านคน¹

เมียนมาร์อยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการทหารและการคว่ำบาตรของนานาชาติมานานกว่า 50 ปี จนถึงปี 2554 เมื่อประเทศมีส่วนร่วมบนเส้นทางสู่ประชาธิปไตยและเปิดตัวสู่โลก ตั้งแต่นั้นมาเมียนมาร์ได้ผ่านการปฏิรูปทางการเมืองและเศรษฐกิจสังคมนหลายครั้งและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อธุรกิจด้วยการลงทุน บริษัท และสมาคมใหม่ กฎหมาย ฯลฯ

เมียนมาร์อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เหมืองหยก ทองคำ น้ำมัน ก๊าซ แร่ธาตุ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ในพื้นที่อันกว้างใหญ่และปริมาณประชากรค่อนข้างน้อย เมียนมาร์มีหลายสิ่งที่จะนำเสนอในแง่ของโอกาสของธุรกิจและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งหากเมียนมาร์ประสบความสำเร็จในการปฏิรูป กรอบกฎหมายกรอบเศรษฐกิจและสังคม จะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้แบบก้าวกระโดด

รูปที่ 1: ภาพรวมเมียนมาร์

ตามข้อมูลของธนาคารโลกนับตั้งแต่เปิดประเทศในปี 2554 และเป็นประเทศประชาธิปไตยครั้งแรก โดยมีการเลือกตั้งในปี 2558 เมียนมาร์มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว (สูงกว่า 7% ต่อปี) และ

¹ <https://www.worldbank.org/en/country/myanmar/overview>

การปรับปรุงสวัสดิการสังคมสามารถวัดได้จากระดับความยากจนที่ลดลงเกือบครึ่งหนึ่งลดลงจาก 48% เป็น 25% ในระหว่างปี 2548 ถึง 2560²

อย่างไรก็ตามเมียนมาร์ยังคงเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมมากมาย ซึ่งสามารถดูได้จากภาพรวมรายงานความก้าวหน้าการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเมียนมาร์ปี 2020 ล่าสุด ด้านล่าง (รูปที่ 2) โดยรวมแล้วเมียนมาร์ได้คะแนน 64.6 / 100 และอยู่ในอันดับที่ 104 จาก 193 ประเทศที่ได้รับการยอมรับจากUN

รูปที่ 2: รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของเมียนมาร์ปี 2020: การประเมินโดยรวม

แหล่งที่มา : Worldbank (2020)

² <https://www.worldbank.org/en/country/myanmar/overview>

3.2 ประเทศไทย

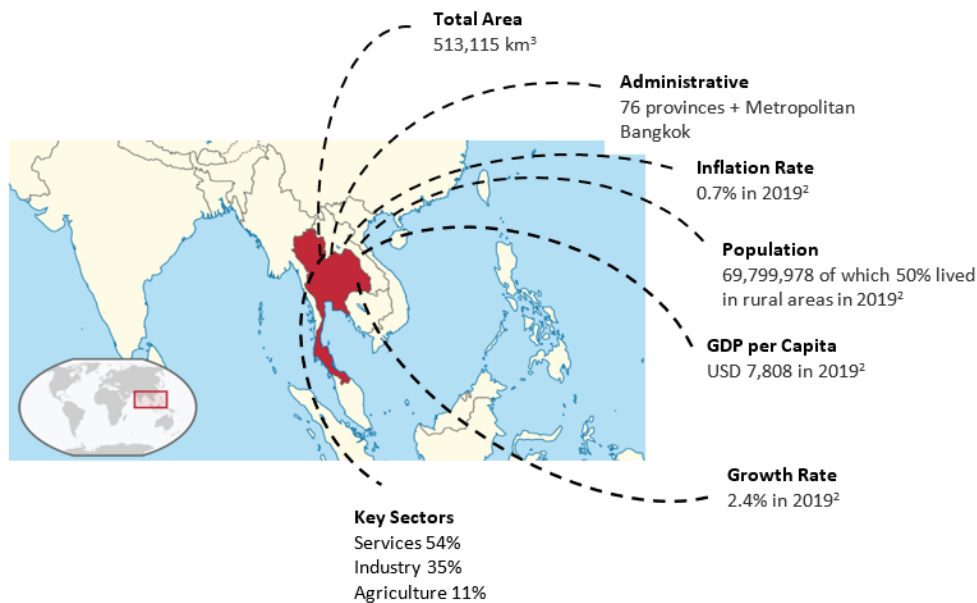

Figure 1: Thailand at a Glance

ราชอาณาจักรไทย หรือ ประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีเนื้อที่ 513,115 ตารางกิโลเมตร ทอดตัวยาวประมาณ 1,620 กิโลเมตร จรดยาวจากภาคเหนือถึงภาคใต้ประมาณ 775 กิโลเมตรจากตะวันออกเฉียงไปตะวันตก ประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสหภาพเมียนมาร์ทางทิศเหนือ ราชอาณาจักรกัมพูชาและอ่าวไทยทางทิศตะวันออก สหภาพเมียนมาร์และมหาสมุทรอินเดียทางทิศตะวันตกและมาเลเซียทางทิศใต้ ในปีพ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีประชากรมากกว่า 69 ล้านคน³ โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 39 ปี และมีอัตราการเติบโตถึง 0.25 %⁴

ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยเกิดเผชิญกับรัฐประหารและปกครองแบบเผด็จการทหารโดยกองทัพเข้ายึดอำนาจถึง 12 ครั้งนับตั้งแต่การสิ้นสุดของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในปีพ.ศ. 2575 การรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 เกิดขึ้นในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร และได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจนถึงปัจจุบัน

จากข้อมูลของธนาคารโลกแห่งประเทศไทย ในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัดและได้รับการยกระดับจากประเทศรายได้ต่ำเป็นประเทศรายได้

³ <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/overview>

⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/th.html>

ปานกลางระดับสูงในช่วงเวลาน้อยกว่าหนึ่งช่วงอายุคน ประชากรได้รับสวัสดิการที่หลากหลาย เช่น การลดหย่อนภาษี การศึกษา ด้านสุขภาพ และประกันสังคม⁵

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาความท้าทายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถเห็นได้จากภาพรวมรายงานความก้าวหน้าการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทยฉบับล่าสุดปี พ.ศ. 2563 ในภาพด้านล่าง (รูปที่4) โดยรวมแล้วประเทศไทยได้คะแนน 74.5/100 และอยู่ในระดับที่ 41 จาก 193 ประเทศที่ได้รับการยอมรับจากUN

Figure 2: Thailand Sustainable Development Report 2020: Overall Assessment

แหล่งที่มา : Worldbank (2020)

ประเด็นที่ท้าทายของประเทศไทยในปัจจุบันจึงนำไปสู่การปฏิรูปโครงสร้างของโมเดลการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคงและความยั่งยืน (Thailand 4.0) เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจาก 3 ประเด็น โดยยึดในแผนยุทธศาสตร์ 20 ปีที่ได้วางไว้ ด้วยการเริ่มพัฒนาในด้านต่างๆเพื่อให้บรรลุทั้งทางสังคม และสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐบาลฝ่ายเดียวอาจไม่เพียงพอ เนื่องจากยังมีความซับซ้อนของปัญหาและการเปลี่ยนแปลงนโยบายต้องใช้เวลา

⁵ <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/overview>

4. ประเด็นการประกอบทางสังคมที่เน้น

ตารางที่ 1 : ลักษณะของผู้ประกอบการทางสังคมในประเมียนมาร์และประเทศไทย

			
ลักษณะ	ตัวอย่าง	ลักษณะ	ตัวอย่าง
การบริการพื้นฐาน	Yangon Bakehouse	ผู้ได้รับผลประโยชน์เป็น เจ้าของ	Akha Ama
บริการทางการเงิน	Pact Myanmar	บูรณาการข้ามแหล่งทุน	Social Giver
บริการการศึกษาทางสังคม และสิ่งแวดล้อม	YK collection	ความต้องการของสังคม	Abhaibhubejhr Herbal
สินค้าและบริการรากหญ้า (Bottom of Pyramid (BOP) products and services)	Proximity Design	บูรณาการการทำงาน	Lila Thai Massage Shop

4.1 ประเด็นการประกอบทางสังคมที่ประเทศเมียนมาร์เน้น

- การให้บริการพื้นฐาน

กิจการของผู้ประกอบการทางสังคมในประเทศเมียนมาร์ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปด้านสุขภาพ การศึกษา การสร้างอาชีพและให้โอกาสแก่ประชากรที่ด้อยโอกาส

ตัวอย่าง เช่น องค์กร Koe Koe Tech มีเป้าหมายในการลดอัตราการเสียชีวิตของแม่และเด็ก ปรับปรุงตัวชี้วัดด้านสุขภาพและเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลเพื่อส่งผลกระทบต่อเชิงบวกให้กับประชากรในประเทศเมียนมาร์

- การบริการด้านการเงิน
กิจการเพื่อสังคมบางแห่งยังดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เช่น กิจการลักษณะประเภท ไมโครไฟแนนซ์ (Microfinance Institution) กิจการเพื่อสังคมกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะมีความหลากหลายในแง่ของรูปแบบทางกฎหมายแม้ว่านิติบุคคลจะมีการดำเนินงานรูปแบบไมโครไฟแนนซ์ เป็นกิจกรรมหลัก แต่ลักษณะโดยทั่วไปก็คือ สหกรณ์หรือองค์กรพัฒนาเอกชน
ตัวอย่าง เช่น Pact Myanmar (Microfinance Institution)
- บริการการศึกษาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
ผู้ประกอบการบางรายได้มุ่งเน้นไปด้านการกระจายความรู้เฉพาะเจาะจง เช่น อาชีวศึกษา โครงการฝึกอบรมวิชาชีพและการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม โดยใช้การวิจัยและการฝึกอบรมในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม
ตัวอย่าง เช่น บริษัท YK collection มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความสามารถในท้องถิ่นและการอนุรักษ์เชิงทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กลุ่มงานแบบดั้งเดิมโดยส่งเสริมการรับรู้และทักษะของคนในท้องถิ่น
- สินค้าและบริการรากหญ้า (Bottom of Pyramid (BOP) products and services)
ผู้ประกอบการบางแห่งเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการให้กับชุมชนทั้งในชนบทและในเมือง ซึ่งกำหนดเป้าหมายไปที่ BOP ส่วนใหญ่พวกเขาจัดหาผลิตภัณฑ์ราคาไม่แพงและใส่ใจสังคม เช่น มุ้ง ป้อน้ำ และอุปกรณ์กรองน้ำ ให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
ตัวอย่าง เช่น Proximity Design มุ่งหวังให้ครอบครัวในชนบทมีความมั่งคั่งมากขึ้นโดยการออกแบบสร้างและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร

4.2 ประเด็นการประกอบทางสังคมที่ประเทศไทยเน้น

กิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

- ผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นเจ้าของ (Beneficiary-owned) กิจการเพื่อสังคมสร้างและดำเนินการโดยบุคคลหรือชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่พวกเขาเผชิญ รายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจการเป็นประโยชน์โดยตรงต่อชุมชนที่ก่อตั้งกิจการเพื่อสังคม
ตัวอย่าง เช่น ร้านกาแฟ Akha Ama เริ่มต้นจากการปลูกกาแฟในหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นตัวกลางกระจายเมล็ดกาแฟ ผลผลิตของชุมชนไปสู่ท้องตลาด ผลิตกาแฟขายในราคาที่ย่อมเยา จนกลายเป็น

ธุรกิจขนาดเล็กแต่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย โดยผู้ก่อตั้งนั้นได้มุ่งเน้นในการเป็นกิจการเพื่อสังคม

- บูรณาการข้ามแหล่งทุน (Cross-subsidy) กิจการเพื่อสังคมสร้างและดำเนินการโดยการขายสินค้าหรือบริการ เพื่อใช้ผลกำไรสนับสนุนผลิตภัณฑ์

ตัวอย่าง เช่น Social Giver ได้รับความร่วมมือจากธุรกิจหลายภาคส่วน ที่ขออาสาให้บริการด้านโรงแรม ร้านอาหาร กิจกรรม จนถึงสินค้าต่างๆมาให้สังคมได้เลือกสรร โดยผู้ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สามารถบริจาคเงินให้กับองค์กรทางสังคม และรับบัตรกำนัลที่สามารถแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์หรือบริการได้

- กิจการเพื่อสังคมที่ก่อตั้งจากความต้องการของสังคม (Social Needs) กิจการเพื่อสังคมเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อจัดการกับความต้องการทางสังคมที่เฉพาะเจาะจง ที่ถูกระบุไว้ในชุมชนหรือในระดับชาติอย่างชัดเจน

ตัวอย่าง เช่น มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (CAF) ก่อตั้งขึ้นในปี 2545 ในฐานะหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไรและได้พัฒนาตนเองเป็นกิจการเพื่อสังคมโดยดำเนินการในกลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรอภัยภูเบศร นำผลกำไรไปสมทบทุนให้กับโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรในจังหวัดปราจีนบุรีและสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพทั้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

- บูรณาการการทำงาน (Work-integration) กิจการเพื่อสังคมนี้มุ่งเน้นไปที่การจัดหางานหรือฝึกอบรมให้กับกลุ่มคนชายขอบในประเทศไทย

ตัวอย่าง เช่น สีสานวดีไท ก่อตั้งขึ้นโดยอดีตผู้อำนวยการทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุน ให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว โดยได้จัดเป็น “ศูนย์พัฒนาทักษะและฝึกอาชีพผู้พ้นโทษ”

4.3 ภารกิจและเป้าหมาย

- ภารกิจและเป้าหมายของกิจการเพื่อสังคมทั้งในประเทศเมียนมาร์และประเทศไทยจะมีความคล้ายคลึงกัน โดยจะมุ่งเน้นไปด้านการแก้ไขปัญหาสังคม และปัญหาสิ่งแวดล้อม ของชุมชนที่ขาดโอกาสกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งในแง่มุมมองของภารกิจและเป้าหมายของทั้งสองประเทศที่มุ่งเน้นไปทางด้านเป้าหมายของความยั่งยืนนั้น กิจการเพื่อสังคมจะมุ่งเน้นในด้าน
- กิจการเพื่อสังคมในมิติทางเศรษฐศาสตร์

- การสร้างรายได้เพื่อลดความยากจนโดยการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าในชุมชน รายได้มาจาก
เกษตรกรรม อาหารที่สะอาดปลอดภัย หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน
(เช่น Hla Day ผู้ประกอบการทางสังคมในย่างกุ้ง ประเทศเมียนมาร์ได้จัดตั้งธุรกิจสินค้าแฮนด์เมด
ขนาดเล็กที่มีคุณภาพเพื่อสร้างพื้นที่การตลาด และส่งเสริมช่างที่ขาดโอกาส)
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการพัฒนาทักษะและการจ้างงานให้กับชุมชนชายขอบ
(เช่น ร้านอาหาร Sanon Training ในประเทศเมียนมาร์ได้มีการจัดฝึกอบรมให้แก่เยาวชนที่ด้อย
โอกาส ด้านการโรงแรม และภาษาอังกฤษ และหางานให้เป็นเวลา 2 ปี เพื่อช่วยให้เยาวชนมี
อาชีพและประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว)
- กิจการเพื่อสังคมในมิติของสังคม
 - พัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชน เช่น มุ่งเน้นด้านสุขภาพของผู้หญิง ผู้สูงอายุ หรือเยาวชน
(เช่น มูลนิธิ WEAVE'S พยายามจัดการปัญหาบางประการของสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ที่ขาดโอกาส
รวมทั้งบุตรหลานของพวกเขา ที่ต้องเผชิญปัญหาในด้านการศึกษา สุขภาพ การเสริมสร้าง
ศักยภาพทางเศรษฐกิจ และการพึ่งพาตนเอง)
 - ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส

(เช่น Free Bird Café ในเชียงใหม่ ที่สนับสนุนการทำงานของไทยพีริโอมเฮาส์ ในการพัฒนาศูนย์การ
เรียนรู้ภาษาชุมชนท้องถิ่น ศิลปะสำหรับชนพื้นเมือง และผู้ลี้ภัยชาวเมียนมาร์)
- กิจการเพื่อสังคมในมิติสิ่งแวดล้อม
 - การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดผล มีประสิทธิภาพ และการอนุรักษ์เชิงระบบนิเวศ
(เช่น Elephant Parade เป็นกิจการเพื่อสังคมที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการระดมทุน
ช่วยเหลือ อนุรักษ์และรณรงค์ให้ผู้คนตระหนักถึงความสำคัญของช้างไทย มีการผสมผสาน
ระหว่างศิลปะ ธุรกิจและการอนุรักษ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่ต่อเนื่องสำหรับสวัสดิ
ภาพช้างและการอนุรักษ์)

4.4 ขนาด

กิจการเพื่อสังคมหลายแห่งในประเทศไทยรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน ลักษณะของรูปแบบองค์กรเหล่านี้สะท้อนให้เห็นในระดับการรับพนักงาน จาก 37 กิจการเพื่อสังคมที่วิจัยโดย ChangeFusion 73% มีทีมงานขนาดเล็กโดยมีพนักงานประจำ 1-5 คน

กิจการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์ได้จดทะเบียนที่กรมวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) ภายใต้กระทรวงพาณิชย์ จากจำนวน 71 องค์กรเพื่อสังคมมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (51%) มีที่มีพนักงานระหว่าง 6 - 20 คน จากทำการวิจัยโดย Impact Hub อย่างกว้าง⁶

SE Size: Measured by Employee Number - Myanmar

■ 100+ ■ 51-100 ■ 21-50 ■ 6-20 ■ 1-5 ■ N/A

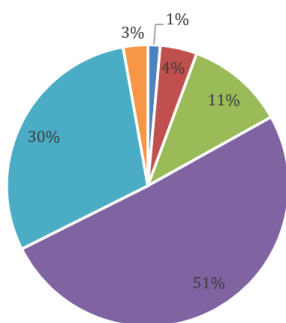

Figure 5: SE Size by Employee Number - Myanmar

Source: ImpactHUB Yangon (2018)

SE Size: Measured by Employee Number - Thailand

■ 100+ ■ 51-100 ■ 21-50 ■ 6-20 ■ 1-5

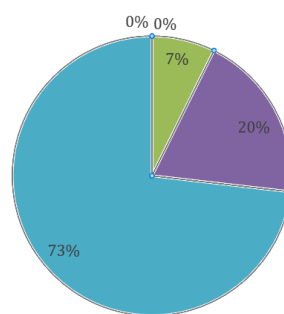

Figure 3: SE Size by Employee Number - Thailand

Source: ChangeFusion (2020)

4.5 โครงสร้างทางกฎหมาย

จากการสำรวจในปีพ.ศ. 2562 วิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยและประเทศเมียนมาร์มีโครงสร้างทางกฎหมายที่คล้ายคลึงกัน

⁶ The data could include both full-time and part-time/contract employees

Table 1: Legal Forms Available to SEs

Legal Form		
กิจการเพื่อสังคม	✗	✓
วิสาหกิจชุมชน	✓	✓
สมาคม	✓	✓
มูลนิธิ	✓	✓
สหกรณ์	✓	✓
บริษัทเอกชน	✓	✓

4.5.1 โครงสร้างทางกฎหมายของกิจการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์

ในปี 2018 Myanmar Young Entrepreneurs Association (MYEA) ได้เสนอกฎหมายกิจการเพื่อสังคม และจัดตั้งคณะกรรมการกิจการเพื่อสังคมและธุรกิจ เพื่อประสานความพยายามในการส่งเสริมการแก้ปัญหาทางธุรกิจสำหรับความท้าทายในการพัฒนา อย่างไรก็ตามเดือนกรกฎาคม 2020 ยังมีไม่มีความก้าวหน้าที่สำคัญและองค์กรที่ต้องการจัดตั้งกิจการเพื่อสังคมจะต้องลงทะเบียนภายใต้กฎระเบียบทางธุรกิจ

กิจการเพื่อสังคมในเมียนมาร์สามารถจัดตั้งได้โดยพลเมืองเมียนมาร์ตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปในการเป็นกิจการเจ้าของคนเดียว หุ้นส่วน หรือบริษัท ทั้งนี้ตามกฎหมายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2015 กิจการเจ้าของคนเดียวและหุ้นส่วนจะต้องจดทะเบียนที่ กรมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการเพื่อสังคมสามารถจดทะเบียนกิจการกับคณะกรรมการการลงทุนและการบริหารบริษัท (DICA) ในฐานะบริษัทจำกัด ภายใต้กฎหมายบริษัทของเมียนมาร์ พ. ศ. 2457 ปัจจุบันเมียนมาร์อยู่ระหว่างการปฏิรูปกฎหมายซึ่งคาดว่าจะเพิ่มการลงทุนจากต่างประเทศในระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคมมากขึ้น ทั้งนี้ก่อนปี 2018 บริษัทในประเทศที่จดทะเบียนกับ MIC ผู้ประกอบการในท้องถิ่นจะต้องเป็นเจ้าของ 100% แต่กฎหมายบริษัทฉบับแก้ไข และประกาศใช้ในปี 2018 อนุญาตให้ชาวต่างชาติเป็นเจ้าของได้ถึง 35%

กิจการเพื่อสังคมหลายแห่งได้จดทะเบียนเป็นองค์กรพัฒนาภาคเอกชนในประเทศหรือต่างประเทศภายใต้กระทรวงของกิจการภายในประเทศตามกฎหมายการจดทะเบียนองค์กรปี 2014 อย่างไรก็ตามการจดทะเบียนดังกล่าวมีความซับซ้อนและยืดเยื้อ ดังนั้นองค์กรในประเทศจำนวนมากจึงลงทะเบียนเป็นสมาคมหรือบริษัทเอกชน รวมทั้งสมาคมสามารถจดทะเบียนผ่านกฎหมายองค์กรสมาคมปี 1988 ทางเลือกขององค์กรความร่วมมือในเมียนมาร์ได้ริเริ่มโดยการปกครองอาณานิคมของอังกฤษ และต่อมาได้รับการดูแลโดยรัฐบาลกองทัพเมียนมาร์ ในรูปแบบนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ปัจจุบันโครงสร้างทางกฎหมายนี้ยังคงเป็นทางเลือกสำหรับผู้ประกอบการเพื่อสังคมในเมียนมาร์สำหรับการจดทะเบียนกิจการเพื่อสังคม สำหรับการผลิต การบริการ การค้า หรือ “สมาคมสหกรณ์ขั้นต้น” (primary co-operative society) โดยทั่วไปถูกกำกับด้วยหุ้นภายใต้กฎหมายสมาคมสหกรณ์ พ.ศ. 2535

เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีรูปแบบกิจการเพื่อสังคม ที่เป็นที่ยอมรับภายใต้กฎหมายเมียนมาร์ รวมทั้งยังไม่มีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับ แนวปฏิบัติในปัจจุบัน ธุรกิจที่จดทะเบียนหรือจัดตั้งขึ้นยังคงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปสู่โครงสร้างทางกฎหมายอื่นนอกเหนือไปจากกฎหมายที่มีอยู่

4.5.2 โครงสร้างทางกฎหมายกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย

ในอดีตกิจการเพื่อสังคมของประเทศไทยหลายแห่งได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (พ.ศ. 2548) รูปแบบโครงสร้างทางกฎหมายอื่น ๆ ที่มีให้แสดงอยู่ในตารางด้านล่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมฉบับใหม่ปี 2019 สร้างรูปแบบกฎหมายใหม่สำหรับกิจการเพื่อสังคม โดยมีความแตกต่างที่สำคัญระหว่างโครงสร้างกิจการเพื่อสังคมใหม่และรูปแบบทางกฎหมายก่อนหน้านี้รวมถึงการจัดเก็บภาษีและการรับบริจาค

Table 2: Comparison of Legal Structure Available to Thai Social Enterprises

	New Social Enterprise Act Structure	1.Partnership	2.Private Company Limited	3.Public Company Limited	4.Foundation	5.Association	6.Cooperative
Overview	Dual purpose of profit-seeking and social causes	Traditionally aimed at maximizing profit for its partners	Traditionally aimed at maximizing profit for its shareholders	Traditionally aimed at maximizing profit for its shareholders	Non-profit and acts for public charities, religion, arts, science, education, or other public benefits	Non-profit	Act for the member's best interest
Ongoing Governance	Directors to manage business on behalf of the shareholders, and simultaneously contribute to social causes	Managing partner to manage the business on behalf of the partners	Directors to manage the business on behalf of the partners	Directors to manage the business on behalf of the shareholders. Stringent governance regulations, especially if listed on the stock exchange	Directors of the foundation oversee the activities of the foundation	Directors of the association oversee the activities of the association	Directors of the cooperative oversee the activities of the cooperative
Dividends Distribution	Yes, but with restricted dividend distributions to investors	Yes	Yes	Yes	No	No	Yes
Income Tax Rates Applicable (2016)	Tax-exempted (subject to conditions)	20% of net profits	20% of net profits	20% of net profits	Some categories of income exempt; 2% or 10% on gross income of other categories, unless Ministry of Finance grants exemption of all income	Same as a foundation	Tax-exempted
Liability	Limited	Unlimited for a non-registered ordinary partnership Limited for a registered limited partnership	Limited	Limited	Limited	Limited	Limited
Share Issuance	Yes	Yes-but only privately	Yes-but only privately, and it cannot issue shares to the public	Yes-it can issue shares to the public	No	No	Yes – can seek certain qualified members from the public (e.g. those suffering from poverty and hardship etc.)
Acceptance of Charitable Donations	Yes	Generally prohibited	Generally prohibited	Generally prohibited	Yes	Yes	Generally prohibited

Source: British Council et al. (2018)

4.6 รายได้

กิจการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์และไทยมีการดำเนินงานโดยใช้รูปแบบรายได้หนึ่งในสามประเภท

Table 3: Revenue Models

ประเภท	รูปแบบรายได้
Fully funded SE	เงินทุนและความมั่นคงทางการเงินมาจากการบริจาคและเงินช่วยเหลือ
Hybrid SE	เงินทุนและความมั่นคงทางการเงินมาจากการบริจาคและเงินช่วยเหลือรวมกับรายได้จากผู้รับประโยชน์ และการขายสินค้าหรือบริการ
SE / Social Business	ทุนเริ่มต้นจากผู้ลงทุนซึ่งจะได้รับคืน หรือทุนเริ่มต้นจากผู้บริจาค หรือจากทั้งสองแหล่ง โดยแหล่งรายได้มาจากการขายสินค้าบริการ

4.6.1 รูปแบบรายได้ของกิจการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์

ขณะนี้ข้อมูลเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับขนาดขอบเขตหรือความสามารถในการทำกำไรของกิจการเพื่อสังคมในเมียนมาร์ กิจการเพื่อสังคมที่มีการดำเนินงานอยู่ประมาณ 500 แห่งในประเทศมีประมาณ 300 แห่งเท่านั้นที่มีเริ่มสร้างผลกำไร และในส่วนใหญ่มี 30% ที่อาจมีความยั่งยืนทางการเงินในระยะยาว (DaNa Facility,

2018) ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับกิจการเพื่อสังคมที่จะประสบความสำเร็จในการหารายได้เนื่องจากกฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวย กฎระเบียบด้านภาษี และความยากลำบากในการได้รับเงินทุนพิเศษ เช่น เงินกู้ หรือเงินช่วยเหลือ

4.6.2 รูปแบบรายได้ของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย

จากข้อมูลของสถาบันวิจัยญี่ปุ่น(2559) กิจการเพื่อสังคมส่วนใหญ่ในประเทศไทย มีรายได้ต่อปีน้อยกว่า 50,000 เหรียญสหรัฐในปี2559 (รูปที่7) เมื่อมองในด้านความสามารถในการทำกำไร กิจการเพื่อสังคมส่วนใหญ่สามารถบริหารถึงจุดคุ้มทุนหรือสร้างผลกำไรในปี2560 (ChangeFusion 2019) (รูปที่8) กิจการที่ยังขาดทุนส่วนใหญ่อยู่ในขั้นตอนการร่วมทุน (เช่น ช่วงเปิดตัวธุรกิจแต่ยังไม่ผ่านจุดคุ้มทุน) โดยมีรายได้ต่อปีน้อยกว่า 500,000 บาท

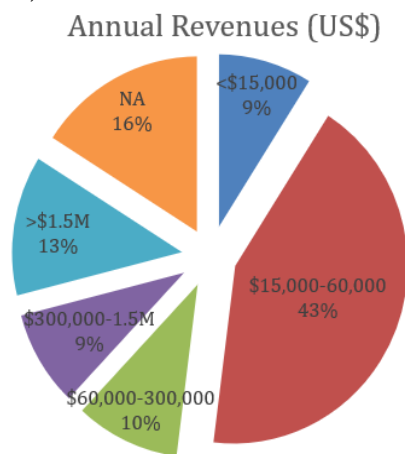

Figure 7: Thai SE Annual Revenues USD

Source: Japan Research Institute 2016

Thai SE Financial Performance 2017

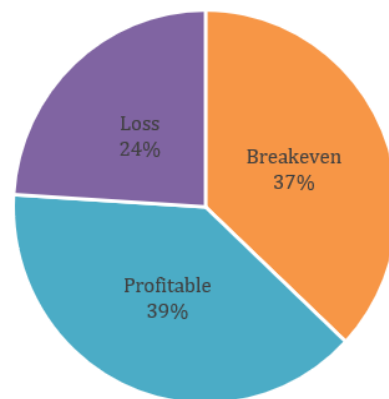

Figure 4: Social Enterprise Performance

Source: ChangeFusion (2019)

5. ระบบนิเวศนวัตกรรมภาค: คู่มอบบทบท

5.1 สถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาทั้งในประเทศไทยและประเทศเมียนมาร์ค่อนข้างมีบทบาทสำคัญในกิจการเพื่อสังคม โดยมีการจัดอบรม การสร้างขีดความสามารถ การสนับสนุนงานวิจัย และโครงการบ่มเพาะต่างๆ ดังตารางด้านล่าง

Table 4: Educational Institution Actors

สถาบันการศึกษา	เมียนมาร์	ไทย
สถาบันอุดมการณ์ศึกษา (SE Specific)	หลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโทสาขา การจัดการกิจการเพื่อสังคมและหลักสูตร อนุปริญญาสาขาวิชาการจัดการเพื่อสังคม มหาวิทยาลัย Sagaing Cooperative	บัณฑิตคณะโลกคดีศึกษาและการ ประกอบการสังคม (หลักสูตรนานาชาติ) GSSE มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	หลักสูตรปริญญาและปริญญาโทสาขาวิชา การจัดการเพื่อสังคม และอนุปริญญา	หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการ ประกอบการเพื่อสังคม (B.B.A. Social

	สาขาวิชาการจัดการเพื่อสังคม มหาวิทยาลัย Thanlyin Cooperative	Entrepreneurship) มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ
		สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
		หลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาวิชาการเพื่อ สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
		สาขาวิชานวัตกรรมและการประกอบทางสังคม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
สถาบันอุดมการณ์ศึกษา (Non-SE Specific)	หลักสูตรประกาศนียบัตร อนุปริญญา หลักสูตรปริญญาตรีด้านผู้ประกอบการ ทางสังคม มหาวิทยาลัย Yangon	ศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอด เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยบูรพา
	หลักสูตรอนุปริญญาด้านการเป็น ผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัย Mandalay	ศูนย์ความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม MSU-UIC
		Prince of Songkla (PSU) Business Incubation Center (PSU, Science park)
ศูนย์สนับสนุนสถาบัน อุดมการณ์ศึกษา	Yangon Innovation Centre, Social Innovation Support Unit (SISU) มหาวิทยาลัยย่างกุ้งและมหาวิทยาลัย Thanlyin Cooperative	ศูนย์ยูเนสเพื่อสังคมแห่งประเทศไทย สถาบัน เทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT)
	Myanmar Institute of Information Technology (MIIT) Mandalay	Yunus Social Business Center มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
		ศูนย์สร้างสรรค์เพื่อสังคม CSI มหาวิทยาลัย พายัพ
Non HEI	Strategy First Institute and PS Business School offer SMEs development training and host competitions related to social entrepreneurship	
	Myint-mo Education Foundation (MEF) Social Entrepreneurship Program, Entrepreneurship Development Network Asia (ENDA Myanmar), Myanmar Women Entrepreneurs Association	

5.1.1 บทบาทของสถาบันการศึกษาในประเทศเมียนมาร์

ระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคมยังไม่ได้ถูกบูรณาการอย่างชัดเจนในระบบการศึกษาของเมียนมาร์ แม้แผนยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ (National Education Strategic Plan (NESP) พ.ศ. 2559-2564) ยังไม่ได้กำหนดนโยบายกิจการเพื่อสังคมที่ชัดเจน สถาบันการศึกษาก็มีหลักสูตรและโปรแกรมการประกอบการทางสังคมอยู่แล้วในสถาบันการศึกษาสองแห่ง (Sagaing และ Thanlyin) และรวมทั้งอื่น ๆ อีกจากการได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการศึกษาด้านการประกอบการทางสังคมในระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้คณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษายังส่งเสริมการประกอบการเพื่อสังคม โดยการเสนอโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ต้อนรับแนวคิดใหม่เพื่อความยั่งยืนของกิจการเพื่อสังคมในรูปแบบใหม่ ๆ และสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการทางสังคม สถาบันอุดมศึกษา และชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนี้สมาคมต่างๆ เช่น Social Entrepreneurship Development Association Myanmar (SEDAM) หอการค้าและอุตสาหกรรมของมัณฑะเลย์ (Mandalay Regional Chamber of Commerce and Industry: MRCCI) กำลังร่วมมือร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมและการแข่งขัน เพื่อส่งเสริมแนวปฏิบัติด้านนวัตกรรมทางสังคมในเมียนมาร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมัณฑะเลย์ รวมทั้งการที่สหภาพสตรีเมียนมาร์ได้รับสนับสนุน ข้อมูล การเสริมสร้างศักยภาพ และการสนับสนุนที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาการเป็นผู้ประกอบการของผู้หญิง

5.1.2 บทบาทของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาในประเทศไทยเริ่มมีการเปิดสอนในรายวิชา หลักสูตรพิเศษ และหลักสูตรระดับปริญญาตรีด้านกิจการเพื่อสังคมมากยิ่งขึ้น ซึ่งเห็นได้จากตารางด้านบน มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นสถาบันพันธมิตรของโครงการ ได้เปิดศูนย์วิจัย และศูนย์ทรัพยากรเส้นทางปัญญาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งเป็นศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ และพัฒนาผู้ประกอบการทางสังคม ผ่านหลักสูตรระยะสั้น การฝึกอบรม และการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้ประกอบการ

ศูนย์ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรม UIC (UIC-MSU) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ดำเนินการหลักสูตร หนึ่งท้องถิ่นหนึ่งหลักสูตร “one program one community” เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือนักศึกษาและคณาจารย์ในการพัฒนาร่วมมือกับท้องถิ่น

อุทยานวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (อว.มอ.) เป็นหน่วยงานอิสระภายใน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีภารกิจในการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน ระบบ กลไก และมาตรการจูงใจและ องค์ประกอบอื่น ๆ ที่สามารถสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ยุกระดับเทคโนโลยี สร้างนวัตกรรม และส่งเสริม วัฒนธรรมการวิจัยในภาคเอกชน ดังตัวอย่างการดำเนินงานของศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ (PSU, Science park) ที่เสนอการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการโดยการบูรณาการ งานวิจัย นวัตกรรม เทคโนโลยี และความรู้ที่ ผู้ประกอบการต้องการ

และในภาคเหนือ มหาวิทยาลัยพายัพได้เปิดสอนในหลักสูตรระดับปริญญา สาขาวิชานวัตกรรมการประกอบ ทางสังคม และมีศูนย์สร้างสรรค์เพื่อสังคม (CSI) ในการสร้างผลกระทบเชิงบวกให้แก่สังคม

5.2 รัฐบาล

ถึงแม้จะมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการพัฒนา ยังคงมีความคล้ายคลึงกันบ้างสำหรับวิธีการที่รัฐบาลใน เมียนมาร์และไทยกำลังเข้าถึงภาคธุรกิจเพื่อสังคม

5.2.1. รัฐบาลเมียนมาร์

สภาพแวดล้อมทางกฎหมายและนโยบายในการส่งเสริมภาคเอกชนในปัจจุบันค่อนข้างอ่อนแอในเมียน มาร์โดยเฉพาะในกรณีของกิจการเพื่อสังคม เนื่องจากไม่มีการยอมรับหรือกำหนดเป้าหมายการ สนับสนุนสำหรับ กิจการเพื่อสังคม ส่งผลให้ กิจการเพื่อสังคม ในเมียนมาร์ส่วนใหญ่จดทะเบียนเป็น SMEs และได้ประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- กฎหมายการลงทุนของพม่าปี 2559 (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2560) อนุญาตให้มีผลตอบแทนพิเศษสำหรับกลุ่มหรือรูปแบบธุรกิจที่รัฐบาลให้ความสำคัญ
- ศูนย์พัฒนา SME ภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรมมีการให้บริการต่างๆ ที่เป็นสิ่งจูงใจรวมถึงวงเงินสินเชื่อทั่วประเทศเมียนมาร์ เพื่อสนับสนุนขนาดเล็กและขนาดกลาง และวิสาหกิจต่างๆ ศูนย์ยังจัดให้มีการฝึกอบรมการสร้างขีดความสามารถการฝึกสอนธุรกิจและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรต่างๆเช่น Canadian Service Organization (CESO)
- กฎหมายการพัฒนา SME ปี 2558 และกฎหมายว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZs) ปี 2557 สร้างสิทธิพิเศษในการดำเนินกิจการสำหรับ SMEs และธุรกิจที่อยู่ใน SEZs แต่ไม่ได้เป็นการเฉพาะไปยังภาคส่วนหรือรูปแบบธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง
- มาตรการของ Myanmar Investment Commission (MIC) ที่มีการตรวจสอบกิจการทั้งท้องถิ่นและการลงทุนจากต่างประเทศที่สูงกว่า 5 ล้านดอลลาร์ และการอนุมัติประกอบการในเขตอุตสาหกรรม
- คณะกรรมการการลงทุนและการบริหารกิจการ (DICA) รับผิดชอบการจดทะเบียนบริษัท กิจการท้องถิ่น และกิจการจากต่างประเทศ
- นอกจากนี้ในช่วงปี 2020 รัฐบาลได้ออกนโยบายสินเชื่อเพื่อรับมือกับสถานการณ์ Covid-19 ให้กับ SMEs

5.2.2 รัฐบาลไทย

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมให้เป็นเครื่องมือในการช่วยให้บรรลุเป้าหมายระดับชาติสำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและทำให้คุณภาพชีวิตโดยรวมของคนไทยดีขึ้น กิจการเพื่อสังคมถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับรัฐบาลในการทำงานร่วมกับภาคเอกชน

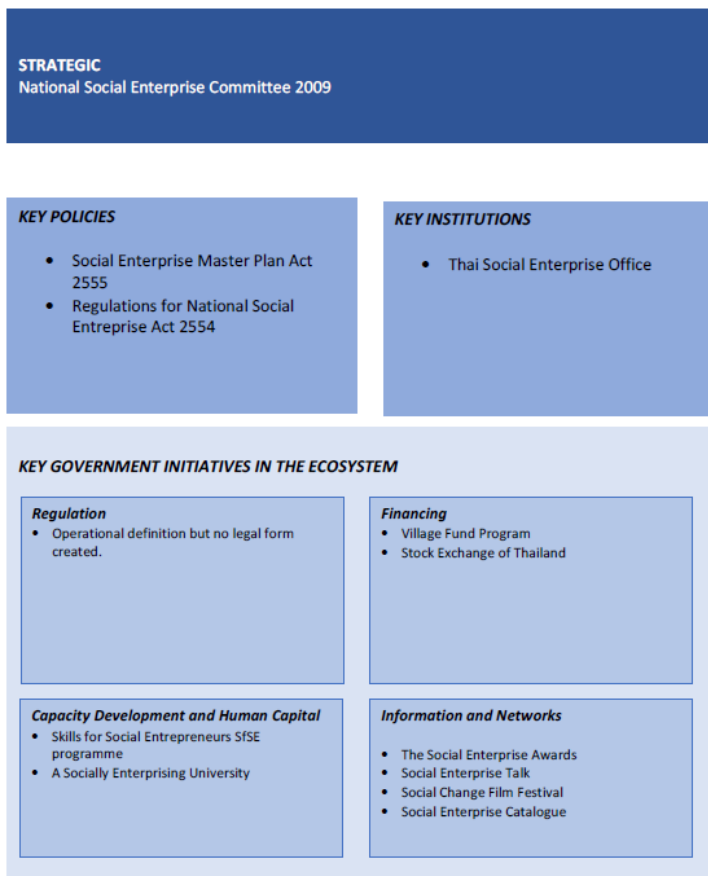

Figure 5: Thailand Social Enterprise Policy Frameworks

Source: Agapitova et al. 2017

ในปี พศ.2552 ที่ประชุมคณะกรรมการนวัตกรรมเพื่อสังคมแห่งชาติได้รับการก่อตั้งขึ้น เพื่อสร้างช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ทางรัฐบาลได้เผยแพร่แผนแม่บทในปี 2553 - 2557 เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และแนวนโยบายเพื่อเสริมสร้างผู้ประกอบการเพื่อสังคมขึ้นภายในประเทศ รวมทั้งการสร้างกฎระเบียบ ดัชนีชี้วัดทางสังคมและสิ่งแวดล้อม พัฒนาองค์กรขนาดกลางเช่น ศูนย์บ่มเพาะ พัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการเพื่อสังคม และส่งเสริมช่องทางการจัดหาแหล่งทุนโดยมีการกำหนดประโยชน์ที่ผู้ลงทุนจะได้รับ

ระหว่างปี พศ 2554 - 2560 รัฐบาลไทยได้ดำเนินการตามนโยบายเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมกิจการเพื่อสังคม โดยสภาพัฒนาการเป็นองค์กรที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้รับผิดชอบการปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย โดยมีหน้าที่หลักในการศึกษาและแนะนำการดำเนินการทางกฎหมาย และกำหนดแนวทางและวิสัยทัศน์ของประเทศไทยในอีก 20 ปีข้างหน้า

สภาปฏิรูปแห่งชาติได้ดำเนินการทำประชาพิจารณ์ โครงการวิจัยต่างๆ และกำหนดนโยบายเพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างเสริมระบบนิเวศของการประกอบการเพื่อสังคมที่ดี เพื่อให้ผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีอิสระ อยู่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน โดยไม่ต้องพึ่งพางบประมาณจากรัฐหรือผู้บริจาคเอกชน

ดังเห็นได้จากรูปประกอบด้านบน (รูปที่9) ประเด็นสำคัญของนโยบายได้แก่

- กฎระเบียบรวมถึงการรับรองการประกอบการเพื่อสังคมและการปฏิรูปกฎหมาย
- การพัฒนาขีดความสามารถและทุนมนุษย์รวมถึงหลักสูตรกิจการเพื่อสังคมและระบบวิทยุนวัตกรรมเพื่อสังคม
- การจัดหาเงินทุนและโครงการให้ทุนเริ่มต้นของกิจการเพื่อสังคม กองทุนนวัตกรรมทางสังคม โครงการจัดหาย่างยั่งยืน และการลดหย่อนภาษีสำหรับกิจการเพื่อสังคมและนักลงทุนเพื่อสังคม
- ข้อมูลและเครือข่าย

5.3. ผู้ประกอบการทางสังคม

5.3.1 ผู้ประกอบการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์

ผู้ประกอบการทางสังคมในประเทศพม่ามาจากภูมิหลังที่แตกต่างโดยมีระดับประสบการณ์ที่ต่างกันและมีความหลากหลายทั้งเพศและอายุ ผู้ประกอบการทางสังคมจำนวนมากในประเทศพม่าเริ่มก่อตั้งกิจการเพื่อสังคมเพื่อจัดการกับปัญหาสังคมที่ระบุ ผ่านการพัฒนาแนวคิดสำหรับธุรกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการที่ไม่สอดคล้องกับชุมชนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นนักอุดมคติและขาดทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ

5.3.2 ผู้ประกอบการเพื่อสังคมในประเทศไทย

กิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยโดยทั่วไปก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มต่างๆ หรือผู้ประกอบการแต่ละรายซึ่งแบ่งออกอย่างกว้างเป็น 5 ประเภท :

- **ผู้ประกอบการเพื่อสังคม**

กิจการเพื่อสังคมเหล่านี้ก่อตั้งโดยผู้ประกอบการทางสังคมแต่ละรายที่มีเหตุผลจากปัญหาสังคมเฉพาะ ที่พวกเขาต้องการแก้ไข ผู้ประกอบการเพื่อสังคมเหล่านี้จำนวนมากมาจาก Gen Y หรือ Gen X และมีแรงจูงใจอย่างยิ่งในการเริ่มต้นกิจการเพื่อสังคมเพื่อจัดการกับปัญหาสังคมที่ครอบครัวหรือชุมชนเผชิญอยู่

ตัวอย่างเช่น Open Dream.com (ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการคิดค้นและพัฒนาเครื่องมือมุ่งเป้าหมายเพื่อสุขภาพ การศึกษาและการดำรงชีวิต localAlike.com (การพัฒนาชุมชนชาวบ้านผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน)

- **วิสาหกิจเพื่อสังคมและเครือข่ายชุมชน**

กิจการเพื่อสังคมเหล่านี้เติบโตมาจากวิสาหกิจในท้องถิ่น การท่องเที่ยวในท้องถิ่น สหกรณ์และองค์กรการเงินในท้องถิ่นและก่อตั้งโดยกลุ่มใหญ่หรือชุมชน ผู้ประกอบการเพื่อสังคมในภาคใต้ของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนที่พัฒนามาจากกลุ่มเกษตรกร ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ก่อตั้งเหล่านี้เป็นคนที่มีความชำนาญด้านผลิตผลทางการเกษตร พืชผัก การเลี้ยงสัตว์และการประมง

ตัวอย่างเช่น กลุ่มรักษ์คลองเปียบ (ไม่โครไฟแนนซ์มอบกองทุนเพื่อครอบคลุมด้านสุขภาพ การศึกษา กิจกรรมเยาวชน อาชีพ สวัสดิการผู้สูงอายุ เด็กกำพร้าและผู้ด้อยโอกาสรวมทั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานและโครงการเรียนรู้ตลอดชีวิต)

- **องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสังคม**

กิจการเพื่อสังคมเหล่านี้ได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นกลยุทธ์ในการสร้างรายได้ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ก่อตั้งโดยบุคลากรขององค์กรหรือองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นในองค์กรนั้น

ตัวอย่างเช่น โครงการพัฒนาอดอยตุง (การสร้างงาน โดยมีการเก็บเกี่ยวผลกำไรกลับคืนสู่ชุมชนชาวเขา เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและการศึกษาของประชาชน และการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม) และ Cabbage & Condom (โครงการด้านสุขภาพพื้นฐาน การศึกษา เอชไอวี/เอดส์ การพัฒนาชนบทสิ่งแวดล้อมและน้ำ)

- **กิจการเพื่อสังคมของรัฐและของรัฐบาล**

วิสาหกิจเหล่านี้ก่อตั้งโดยหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลหรือรัฐบาล / รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการเพื่อสังคม

ตัวอย่างเช่น มูลนิธิโรงพยาบาลอภัยภูเบศ (การผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร การพัฒนาชุมชน การลดช่องว่างทางสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม)

- **กิจการเพื่อสังคม**

กิจการเพื่อสังคมเหล่านี้ได้รับการพัฒนาและได้รับทุนจากบริษัทเอกชนในประเทศไทยที่ต้องการเพิ่มกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมหรือมุ่งเน้นประเด็นทางสังคมในประเทศไทย

ตัวอย่างเช่น สิงห์ปาร์ค (แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายที่บริษัทสิงห์คอร์เปอเรชั่นด้านการพัฒนาการลงทุน การตลาดและโลจิสติกส์ในขณะที่รายได้ไหลกลับคืนสู่พนักงานของโครงการและชุมชน)

5.4. ผู้ระดมทุน

ทั้งในประเทศเมียนมาร์และประเทศไทยมีทางเลือกในการระดมทุนสำหรับกิจการเพื่อสังคมหลากหลายทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

ตาราง 6 ผู้ให้ทุนในประเทศเมียนมาร์และประเทศไทย

ผู้ให้ทุน	ประเทศเมียนมาร์	ประเทศไทย
รัฐบาล		กองทุนส่งเสริมกิจการเพื่อสังคม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ
การลงทุนสร้างผลกระทบ	Delta Capital, Anthem Asia, Emerging and Market Entrepreneurs	กองทุนรวม B-Kind ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย True Incube
การลงทุนสร้างผลกระทบ	DaNa Facility (สหราชอาณาจักร), กองทุนเพื่อธุรกิจที่รับผิดชอบของเดนมาร์กและกองทุนสนับสนุนธุรกิจของออสเตรเลีย, JICA, กองทุนเพื่อการลงทุนของเดนมาร์กสำหรับประเทศกำลังพัฒนา, ความร่วมมือด้านการลงทุนของเยอรมัน, Insitor, Base of Pyramid Asia และ Asia Impact Investment Fund	UNDP Thailand, Change Ventures
มูลนิธิสากล	Sasakawa Peace Foundation, Rockefeller Foundation, World Bank, USAID และ Yoma Strategic Holding	Ashoka Thailand, UnLtd Thailand
มูลนิธิท้องถิ่น	KBZ Brighter Future Myanmar Foundation, KT Care Foundation และ HTOO Foundation	รางวัลวิสาหกิจเพื่อสังคมการลงทุน MaD Esan
การระดมทุนสาธารณะ		tajjai.com

5.4.1 ผู้ระดมทุนในประเทศเมียนมาร์

ผู้ประกอบการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนหลักสามแหล่งในการดำเนินงาน ได้แก่ ทุนส่วนตัวของเจ้าของ ทุนเงินกู้ และทุนช่วยเหลือต่างๆ อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนภาระกิจส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินช่วยเหลือ

กองทุน Private Impact Venture Capital ที่ดำเนินการอยู่ในประเทศเมียนมาร์ได้แก่ Delta Capital Anthem Asia Emerging และ Market Entrepreneurs นอกจากนี้ยังมีสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนา เช่น DaNa Facility (UK) Denmark's Responsible Business Fund and Australia's Business Support Fund, JICA Danish Investment Fund for Developing Countries, German Investment Cooperation, Insitor, Base of Pyramid Asia, and Asia Impact Investment Fund มูลนิธิระหว่างประเทศ เช่น Sasakawa Peace Foundation, Rockefeller Foundation, World Bank, USAID, and Yoma Strategic Holding และมูลนิธิองค์กรในท้องถิ่นเช่น KBZ Brighter Future Myanmar Foundation, KT Care Foundation and HTOO Foundation กองทุนเหล่านี้กำลังก้าวไปสู่การลงทุนทางสังคมเชิงกลยุทธ์มากขึ้น

แม้จะมีผู้ระดมทุนเพิ่มมากขึ้นแต่ผู้ประกอบการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์ยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายด้านเงินทุนอยู่ ประการแรก ผู้ประกอบการเพื่อสังคมยังคงต้องแข่งขันกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อขอรับเงินทุนจากรัฐบาล ประการที่สอง ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 - 2560 ประเทศเมียนมาร์ได้รับข้อตกลงการลงทุนที่สร้างผลกระทบจำนวน 15 โครงการ ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงเป็นลำดับสองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่ได้รับเงินทุนที่ได้รับกลับต่ำเป็นลำดับที่สองจากท้าย จำนวนเพียง 26 ล้านดอลลาร์สหรัฐซึ่งแสดงถึงขนาดของข้อตกลงที่มีขนาดเล็ก (AVPN, 2018) ประการสุดท้าย กิจการเพื่อสังคมยังมีความไม่สมบูรณ์เนื่องจากขาดความรู้และทักษะทางธุรกิจในการระดมทุนและยังขาดการวัดผลที่มีประสิทธิภาพตามที่นักลงทุนต้องการ

5.4.2. ผู้ระดมทุนในประเทศไทย

กองทุนรวมเพื่อการลงทุนที่รับผิดชอบต่อสังคมแห่งแรกของประเทศไทยคือ B-KIND ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2557 โดยความร่วมมือกับบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมบัวหลวง (BBLM) และมูลนิธิคนไทย ซึ่งอยู่ภายใต้หลักการเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม สังคม ธรรมชาติ และการต่อต้านการทุจริต (ESGC) ร้อยละ 40 ของค่าธรรมเนียมการจัดการกองทุนรวม หรือคิดเป็นร้อยละ 0.8% ของมูลค่ากองทุนรวม ได้รับการจัดสรรเพื่อสนับสนุนองค์กรบริการสังคมที่หลากหลายซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ความยั่งยืนและมีศักยภาพในการเพิ่มผลกระทบในวงกว้างรวมถึงกิจการเพื่อสังคม

พระราชบัญญัติวิสาหกิจเพื่อสังคมพ.ศ. 2562 กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ซึ่งกองทุนอาศัยแหล่งเงินทุนดังต่อไปนี้

1. เงินสมทบจากกิจการเพื่อสังคม (ณ เดือนมิถุนายน 2563 ยังไม่ระบุจำนวนเงินที่แน่นอน)
2. ค่าปรับ
3. เงินบริจาคหรือทรัพย์สิน
4. รายได้จากการจัดการทางการเงินของทรัพย์สินกองทุน
5. เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่ได้รับจากภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ

ระเบียบข้อบังคับการระดมทุนแบบคราวด์ฟันดิง (Crowdfunding) ในประเทศไทยฉบับปัจจุบันออกภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ (กลต) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันผลกระทบด้านลบของการลงทุนที่มาจาก การระดมทุนแบบคราวด์ฟันดิง ลักษณะการระดมทุนที่ควบคุมโดย ก.ล.ต. มุ่งเน้นเฉพาะการลงทุนประเภทตราสารหนี้และตราสารทุน อย่างไรก็ตามทั้งเว็บไซต์ที่เป็นตัวกลาง (funding portal) การระดมทุนภายในประเทศเช่น ChangeFusion's taejai.com และเว็บไซต์ที่เป็นตัวกลางระหว่างประเทศ เช่น kiva.org มีช่องว่างให้การระดมทุนเพื่อสังคมจัดหาเงินทุนให้กับกิจการเพื่อสังคมโดยใช้รูปแบบการให้รางวัลหรือการบริจาค

กิจการเพื่อสังคมที่ต้องการดำเนินกิจกรรมหาทุนต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการระดมทุน พ.ศ. 2487 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับว่าด้วยการระดมทุนซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีการควบคุมและได้รับอนุญาตในประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีทางเลือกในการระดมทุนอีกหลายช่องทางสำหรับสตาร์ทอัพไทย เช่น การเสนอผ่านโครงการบ่มเพาะ (UnLtd Thailand) และการแข่งขันแผนธุรกิจ (Banpu Champions for Change) จากข้อมูลของ Doherty & Chirapaisarnkul (2016) การทุนจากแหล่งเหล่านี้มักจะมีเวลาสั้นเกินไปสำหรับกิจการเพื่อสังคมที่ต้องการการสนับสนุนการลงทุนระยะยาวผ่านขั้นตอนการเริ่มต้นและการขยายขนาด นอกจากนี้ยังมีผู้มีส่วนร่วมในระบบนิเวศของผู้ประกอบการเพื่อสังคมอีกเช่น Change Ventures และ the LGT Venture Philanthropy Accelerator Programs แต่การระดมทุนดังกล่าวยังมีจำกัดและเน้นการจัดการหาเงินทุนก่อนการเติบโตและเพื่อการเติบโตเป็นหลัก

ท้ายนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ต.ล.ท.) ยังสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนต่างๆ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในกิจการเพื่อสังคม และ ในปี พ.ศ.2558 ยังได้จัดตั้งรางวัลการลงทุนในกิจการเพื่อสังคม (Social

Enterprise Investment Award) เพื่อมอบให้แก่บริษัทจดทะเบียนที่ประสบความสำเร็จในการลงทุนในกิจการเพื่อสังคมที่มีประโยชน์และส่งผลดีต่อสังคม

5.5. ชุมชนท้องถิ่น

ที่ผ่านมากิจการเพื่อสังคมของประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจากการริเริ่มของชุมชน หนึ่งในโครงการดังกล่าวคือโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นโครงการกระตุ้นผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในท้องถิ่นและมีจำหน่ายในตำบลต่างๆ ทั่วประเทศไทย

ในประเทศเมียนมาร์กิจการเพื่อสังคมที่กำลังพัฒนาได้รับแรงผลักดันจากความท้าทายที่ชุมชนต้องเผชิญเช่น การว่างงานสูงในพื้นที่ชนบท และในกลุ่มหนุ่มสาวที่ยังขาดทักษะและผลผลิตต่ำ การเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น บริการด้านสุขภาพ ไฟฟ้า เชื้อเพลิง การศึกษาและอื่นๆ มีความจำกัด สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของประชากรเป็นอย่างมาก คนหนุ่มสาวจำนวนไม่น้อยเดินทางเข้าสู่เมืองใหญ่หรือข้ามพรมแดนมายังประเทศไทยเพื่อหางานและเพื่อการศึกษา

ในแง่ของการพัฒนากิจการเพื่อสังคม ชุมชนหมู่บ้านทั้งสองประเทศต้องเผชิญกับความเป็นจริงที่ซับซ้อนของการแลกเปลี่ยนข้ามพรมแดนซึ่งนำมาซึ่งความท้าทายเช่น กำหนดเวลาส่งมอบ การควบคุมคุณภาพ กำลังการผลิต การออกแบบ และการตลาด

นอกจากนี้ชุมชนท้องถิ่นยังต้องตัดสินใจว่าวิสาหกิจเหล่านี้จะกลายเป็นอาชีพหลักหรือเป็นเพียงรายได้เสริม แต่เดิมชาวบ้านจำนวนมากจะผลิตเพื่อใช้เองหรือจำหน่ายในท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ระดับรากหญ้าเหล่านี้จะถูกผลิตในช่วงเวลาว่างหลังจากเสร็จงานในไร่หรืองานบ้านแล้ว ดังนั้นความสามารถในผลิตรวมถึงจำนวนการผลิตจึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงอยู่ขององค์กรจึงกลายเป็นปัญหา ตัวอย่างในประเทศพม่า คือ โครงการการท่องเที่ยวโดยชุมชน Community-Based Tourism (CBT) ที่พัฒนาโดย Action Aid Myanmar ในหมู่บ้าน เมืองมายาอิง (Myaing Township) แขวงมกเว (Magway) เพื่อสร้างโอกาสในการจ้างงานสำหรับสตรีในท้องถิ่น

5.6 การเปิดกิจการขององค์กร

ภายในระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคมทั้งในประเทศพม่าและประเทศไทยมีผู้สนับสนุนมากมายที่สนับสนุนการพัฒนากิจการเพื่อสังคม

ตาราง 7 การเปิดกิจการขององค์กรในประเทศพม่าและประเทศไทย

ประเทศเมียนมาร์	ประเทศไทย
บริติชเคานซิล เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่สนับสนุนกิจการเพื่อสังคมผ่านการวิจัย ความตระหนักรู้ โครงการให้คำปรึกษาและการศึกษา	มูลนิธิโซก้า เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่สนับสนุนโครงการริเริ่มต่างๆ ในภาคการประกอบการเพื่อสังคม
Social Entrepreneurship Development Association Myanmar (SeDAM) จัดให้มีการอบรมการให้คำปรึกษา การอภิปรายที่มุ่งเข้าไปยังกิจการเพื่อสังคม การประชุมเครือข่าย และการสร้างตลาดสำหรับกิจการเพื่อสังคม	The School of Changemakers (SoC) ให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่สนใจและกระตือรือร้นที่จะริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสังคม
DaNa Facility สนับสนุนเงินทุนให้กับกิจการเพื่อสังคมผ่านทางผู้ดำเนินการ แต่ยังไม่ให้เงินช่วยเหลือและผู้ช่วยทางเทคนิคแก่กิจการเพื่อสังคม	The ChangeFusion Group ประกอบด้วยองค์กรที่แบ่งปันภารกิจในการสร้างนวัตกรรมที่มีผลกระทบเพื่อปรับสมดุลของเศรษฐกิจสังคมและธรรมชาติ
AVPN เป็นเครือข่ายผู้ให้กู้และผู้สร้างระบบนิเวศชั้นนำโดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มการไหลเวียนของเงินทุนเข้าสู่ภาคสังคมและจัดหาชุดเครื่องมือเพื่อการพัฒนาเพื่อสร้างขีดความสามารถของกิจการเพื่อสังคม	The Thailand Social Innovation Platform (TSIP) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ในประเทศไทยให้การเข้าถึงระบบนิเวศที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผู้ประกอบการองค์กรสตาร์ทอัพ มหาวิทยาลัยมูลนิธิองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ไรนังลงทุน ฯลฯ
โครงการ CESO มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ	สมาคมวิสาหกิจเพื่อสังคมแห่งประเทศไทย (SE Thailand) มุ่งหวังให้กิจการเพื่อสังคมของไทยเติบโตทางธุรกิจควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม
YK collection นำเสนอศูนย์เครือข่ายชุมชนในพื้นที่ชนบทของเมียนมาร์เพื่อให้การฝึกอบรมการสร้างขีดความสามารถแก่ชาวบ้าน	มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ (มฟล.) เป็นองค์กรเอกชนไม่แสวงหาผลกำไรที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนชายขอบ
Project Hub Yangon เป็นศูนย์บ่มเพาะธุรกิจและศูนย์วิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคมที่มอบโอกาสในการเรียนรู้และกิจกรรมในชุมชนสำหรับผู้ประกอบการตลอดจนพื้นที่ทำงานร่วมกัน และความร่วมมือ	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม มีหน้าที่ให้คำแนะนำ เสริมสร้างขีดความสามารถและส่งเสริมกิจการเพื่อสังคม ตลอดจนบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมสังคมใหม่

Hamsa Hub เป็นบริษัทที่ปรึกษาทางธุรกิจที่รับผิดชอบในประเทศไทยเมียนมาร์ที่ให้คำปรึกษาเชิงกลยุทธ์และสนับสนุนภาคเอกชน รัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชน	SET Social Impact Platform มุ่งเชื่อมโยงตลาดทุนและสังคมสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนร่วมกัน พร้อมสนับสนุนผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่มีศักยภาพ
Myanmar Young Entrepreneur Association (MYEA) เป็นองค์กรชั้นนำที่สร้างระบบนิเวศน์ของผู้ประกอบการในประเทศไทยเมียนมาร์	ยูนูส ประเทศไทย ทำงานร่วมกับบริษัทขนาดใหญ่ในการสร้าง บริษัท ย่อยที่ไม่ได้รับเงินปันผลร่วมทุนเพื่อแก้ปัญหาของมนุษย์
Myanmar Women Entrepreneur Association (MWEA) เป็นพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ของสตรีนักธุรกิจและนักวิชาการสตรีที่ทำให้สมาคมมีรากฐานที่มั่นคงมากสำหรับการพัฒนาสตรีที่เหมาะสมกับการรับมือกับความท้าทายของสังคมโลก	บริษัท นิเซคอร์ปเอสอี จำกัด (NISE) ส่งเสริมภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐเอกชนและสังคม ขับเคลื่อนการพัฒนาภาคกิจการเพื่อสังคม
	The World Fair Trade Organization, Asia (WFTO Asia) องค์กรการค้าโลกเอเชียเป็นเครือข่ายระดับภูมิภาคขององค์กรที่เป็นตัวแทนห่วงโซ่อุปทานที่เป็นธรรมจากผู้ผลิตถึงผู้ส่งออก ผู้ค้าส่ง และร้านค้า

ในแง่ขององค์กรที่เปิดทำการในระดับภูมิภาคด้านล่างนี้คือตัวอย่างขององค์กรที่สนับสนุนระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคมในท้องถิ่นของตน

ตาราง 8 การเปิดกิจการขององค์กรระดับภูมิภาคในประเทศไทยเมียนมาร์และประเทศไทย

ภูมิภาค	องค์กร
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	BUU Research Center ศูนย์บริการวิชาการโดยสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยี หอการค้า
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	ศูนย์ความร่วมมือมหาวิทยาลัย - อุตสาหกรรม; ยูไอซี (UIC-MSU)
ภาคใต้ของประเทศไทย	WANITA สถาบันเสริมสร้างพลังทางเศรษฐกิจ อุทยานวิทยาศาสตร์ ม.อ.
ภาคเหนือของประเทศไทย	ศูนย์ผลกระทบทางสังคม - มหาวิทยาลัยพายัพ เครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อสังคมเชียงใหม่ บริษัท เชียงใหม่วิสาหกิจเพื่อสังคม
เมียนมาร์ตอนใต้	หน่วยสนับสนุนนวัตกรรมทางสังคม (SISU) -Thanlyan Cooperative University

	หน่วยสนับสนุนนวัตกรรมทางสังคม (SISU) - มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์ ย่างกุ้ง
ทางเหนือเมียนมาร์ตอนกลาง	หอการค้าและอุตสาหกรรมภูมิภาคมันตะเลย์เครือข่าย Initiative SE - มหาวิทยาลัยมันตะเลย์

6. สภาพแวดล้อมการกำกับดูแลกิจการเพื่อสังคม

ความแตกต่างเรื่องสภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบที่สำคัญระหว่างกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยและประเทศเมียนมาร์ คือประเทศไทยมีการกำกับดูแลเฉพาะสำหรับการพัฒนากิจการเพื่อสังคมในขณะที่ประเทศเมียนมาร์ไม่มี

6.1. สภาพแวดล้อมการกำกับดูแลกิจการเพื่อสังคมของประเทศไทย

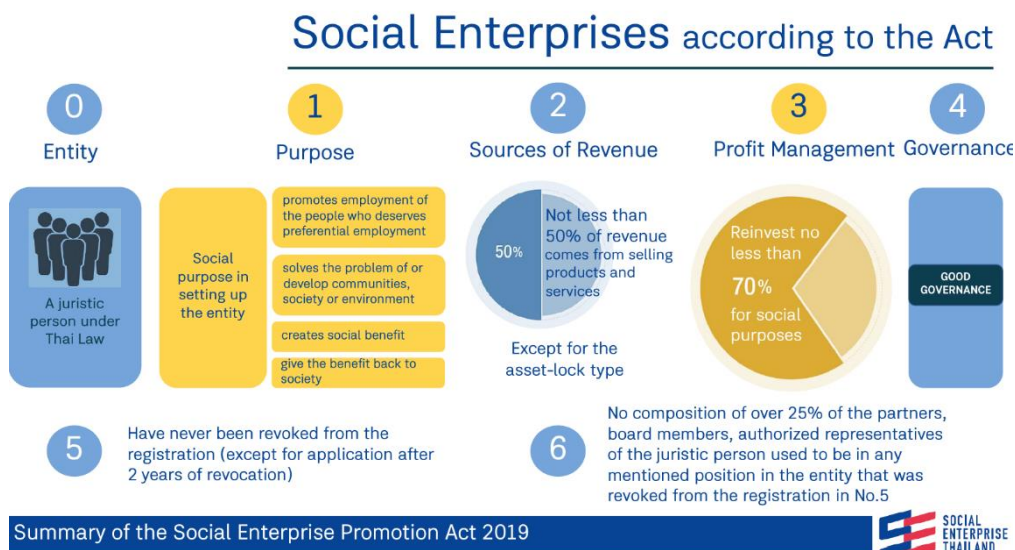
เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายไทย พระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้กำหนดนิยามการส่งเสริมการสนับสนุนและการระดมทุนของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยและแบ่งออกเป็น 6 ส่วนโดยครอบคลุมประเด็นสำคัญภายใต้กลไกของรัฐบาลและภาคกิจการเพื่อสังคมเอง (ตาราง.10)

ตาราง 10 สรุปพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการเพื่อสังคม พ.ศ. 2562
ที่มา: โรจน์พงศ์เกษม (2019)

การจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นไปได้สำหรับองค์กรที่ต้องการจดทะเบียนเป็นกิจการเพื่อสังคม แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขต่อไปนี้ ตาราง:11

1. ต้องเป็นนิติบุคคล (นิติบุคคลตามกฎหมายไทย)
2. ต้องมีวัตถุประสงค์ทางสังคมในการจัดตั้งธุรกิจ
3. รายได้น้อยกว่า 50% ครอบคลุมจากการขายสินค้าหรือบริการ
4. กำไรไม่น้อยกว่า 70% จะต้องถูกนำกลับมาลงทุนเพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคม
5. การมีธรรมาภิบาล
6. ผู้สมัครจะต้องไม่ถูกเพิกถอนใบสมัครจดทะเบียนธุรกิจภายใน 2 ปีที่ผ่านมา
7. ไม่มีองค์ประกอบของผู้บริหารระดับสูงกว่า 25% ที่เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ

ตาราง 11 นิยามของกิจการเพื่อสังคม - พรบ. ส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562

ที่มา: โรจน์พงศ์เกษม (2019)

6.2. สภาพแวดล้อมการกำกับดูแลกิจการเพื่อสังคมของเมียนมาร์

ในปัจจุบัน (2563) ยังไม่มีกรอบการกำกับดูแลที่ชัดเจนแยกต่างหากสำหรับการพัฒนากิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยเมียนมาร์ สภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบของกิจการเพื่อสังคม ส่วนใหญ่

สภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบของกิจการเพื่อสังคม ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมตลอดจนแผนพัฒนาที่ยั่งยืนของเมียนมาร์ (MSDP)

แผนเป้าหมายซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจสังคมรวมถึงการพัฒนากิจการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์ มี 5 ประการดังต่อไปนี้

1. สันติภาพการปรองดองแห่งชาติความมั่นคงและธรรมาภิบาล
2. เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการจัดการเศรษฐกิจมหภาคที่เข้มแข็ง
3. การสร้างงานและการเติบโตของภาคเอกชน
4. ทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาสังคมสำหรับศตวรรษที่ 21
5. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อลูกหลานของประเทศชาติสังคม

เพื่อดำเนินการตามเป้าหมาย MSDP ดังกล่าวข้างต้นรัฐบาลของประเทศพม่าได้ออกกฎหมายพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี 2558 และกิจการเพื่อสังคมจะได้รับประโยชน์จากสิ่งจูงใจที่มีให้โดยกฎหมายนี้ เช่น เงินกู้พิเศษ การลดหย่อนภาษี ทรัพยากรบุคคล และการฝึกอบรมการเชื่อมโยงกับ บริษัท ขนาดใหญ่และการถ่ายโอนเทคโนโลยี

7. การวัดผลกระทบ

7.1. การวัดผลกระทบในประเทศไทย

จากรายงานประจำปี 2561 เรื่อง“การจัดทำแผนที่การลงทุนเพื่อผลกระทบทางสังคมและนิเวศทางการเงินที่เป็นนวัตกรรมในประเทศไทย” ซึ่งได้รับทุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติพบว่า 54% ของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยที่ถูกสัมภาษณ์ไม่มีกรอบการทำงานที่เฉพาะเจาะจงในการวัดผลกระทบ (ดูรูปที่ 12 ด้านล่าง) เหตุผลที่ได้รับ รวมถึงการขาดเวลาและทรัพยากร (69%) ตามด้วยการขาดความรู้ในการประเมินผลกระทบ (47%) นอกจากนี้การขาดข้อกำหนดสำหรับการรายงานประเภทนี้โดยนักลงทุนและคนกลาง หมายความว่ากิจการเพื่อสังคมจำนวนมากไม่ได้ลงทุนในการใช้กรอบการวัดผลที่เข้มงวด (ChangeFusion 2019)

Impact Assessment by Thai Social Enterprises

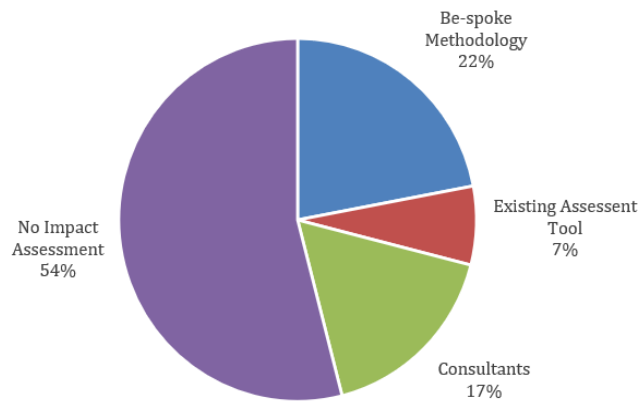

Figure 6: Impact Assessment

Source: ChangeFusion (2019)

นอกจากนี้ กิจกรรมเพื่อสังคมหลายแห่งทำการวัดผลและแสดงผลลัพธ์ เช่น การเพิ่มขึ้นของรายได้ สุขภาพ การศึกษา ฯลฯ แม้ว่ามาตรการเหล่านี้จะมีประโยชน์ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำเร็จของโปรแกรม / องค์กร แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงผลกระทบเชิงบวกในระยะยาวต่อผู้รับผลประโยชน์เป้าหมายและชุมชน เครื่องมือวัดผลกระทบทางสังคมบางส่วนที่กิจกรรมเพื่อสังคมใช้ในประเทศไทย ได้แก่ ตัวชี้วัดผลตอบแทนทางสังคม (SROI) (มาตรฐานและดัชนีชี้วัดที่พัฒนาโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท) เปิดตัวโปรแกรม Impact Echoes เพื่อวัดผลกระทบทางสังคม จากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ได้รับคัดเลือก 22 องค์กรกิจการเพื่อสังคมและ บริษัทจดทะเบียนในไทย)

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) โดยรัฐบาลไทยได้มอบหมายให้กิจกรรมเพื่อสังคม Sal Forest ร่วมกับ สถาบันวิจัยและที่ปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ Open Dream จัดทำเครื่องมือประเมินผลกระทบทางสังคมออนไลน์ Social Impact Explorer (SIE) ซึ่งดำเนินการ อาศัยอยู่ในปี 2019 เครื่องมือนี้จัดเตรียมระบบการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) สำหรับ โครงการที่มุ่งสร้างผลลัพธ์ทางสังคมสำหรับทั้งภาครัฐและภาคีรัฐตลอดจนองค์กรเอกชนและไม่แสวงหาผลกำไร

7.2. การวัดผลกระทบในประเทศเมียนมาร์

ในปัจจุบัน ข้อมูลเกี่ยวกับการวัดผลกระทบทางสังคมของกิจการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์ มีน้อยมาก รายงานฉบับหนึ่งของ Impact Hub Yangon (2019) ให้ภาพรวมของการมีส่วนร่วมของกิจการเพื่อสังคม ที่มีต่อเศรษฐกิจโดยอ้างว่ากิจการเพื่อสังคม ในพม่าช่วยลดความไม่เท่าเทียมกัน (62%), ลดความยากจนลง 38%,

ช่วยการบริโภคและการผลิตอย่างมีความรับผิดชอบ 36%, การทำงานที่ดี และการเติบโตทางเศรษฐกิจ 33% ตามด้วยนวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรม (28%) การศึกษาที่มีคุณภาพ (22%) เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน (22%) ความเท่าเทียมทางเพศ (21%) สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (9%) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและอื่น ๆ เป็นส่วนน้อย

8. การวิเคราะห์ SWOT ของภาคการปลังคมประกอบการทาง

8.1. ระเบียบวิธี

ในการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ของระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคมในเมียนมาร์และไทยจำเป็นต้องฟังเสียงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ดังนั้นจึงใช้วิธีการสนทนากลุ่มโฟกัส (FGD) ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมซึ่งมีส่วนร่วมกับการพัฒนาผู้ประกอบการเพื่อสังคมในทั้งสองประเทศ วัตถุประสงค์ของ FGD มีสองส่วนคือ เพื่อประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของกิจการเพื่อสังคมในเมียนมาร์และไทยและเพื่อรับมือกับโอกาสและความท้าทายที่องค์กรเหล่านี้ต้องเผชิญ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้นจึงใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการศึกษานี้ ข้อมูลชั้นต้นได้รับการรวบรวมผ่าน FGD ที่มหาวิทยาลัยพันธมิตรของไทยแต่ละแห่ง คือมหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพาและมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยพันธมิตร 2 แห่งในประเทศเมียนมาร์ คือมหาวิทยาลัยมัณฑะเลย์และวิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ FGD มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 42 คน (ไม่รวมผู้เข้าร่วมในมหาวิทยาลัยพันธมิตร) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก 38 ท่านที่แตกต่างกันของการประกอบการเพื่อสังคมในประเทศเมียนมาร์และไทยรวมถึงผู้เชี่ยวชาญของรัฐบาล องค์กรที่เปิดทำการสมาคมอุตสาหกรรม นักวิชาการและผู้ประกอบการทางสังคม (ตารางที่ 9 ด้านล่าง)

ข้อมูลเชิงคุณภาพรวบรวมจากคำถามที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าและประเด็นสนทนาเพื่อรวบรวมความคิดเห็นทัศนคติและแนวคิดเกี่ยวกับการประกอบการเพื่อสังคมเมียนมาร์และไทย นอกจากนี้ยังขอให้ผู้เข้าร่วมทำแบบสำรวจออนไลน์เพื่อสร้างข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับสถานะของกิจการเพื่อสังคมในทั้งสองประเทศ การสำรวจนี้มาจากคำถามที่ได้จากการศึกษาล่าสุดที่จัดทำโดย Thomson Reuters Foundation ซึ่งทำการสำรวจ 45 ประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของโลกตามที่ธนาคารโลกจัดอันดับเพื่อค้นหาว่าประเทศใดกำลังสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีที่สุดสำหรับผู้ประกอบการเพื่อสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 55 คนในประเทศไทยได้ทำการสำรวจเสร็จสิ้นแล้ว

ตาราง 9 Focus Groups จาก Project Partners ในประเทศไทย

สถาบัน	จำนวน	หน่วยงาน
มหาวิทยาลัยบูรพา	7	<ul style="list-style-type: none"> - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเขต 9 กระทรวงอุตสาหกรรม - กลุ่มเกษตรกรทำไม้กฤษณา (Agarwood Farmer Group, SE) - วิสาหกิจชุมชนตะเคียนเตี้ย Takhiantia Community Enterprise - Thai Beverage, Learn Singha Local Smile Community - บริษัท จันทบูราร์กซ์ (SE) จำกัด
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	9	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม - University Industry Co-operation Center (UIC-MSU) - สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม - แป้งกล้วยไก่อย่่า Khoeila Banana Flour - บริษัท เอเวอร์กรีนฟู้ด จำกัด
มหาวิทยาลัยพายัพ	6	<ul style="list-style-type: none"> - บัณฑิตโฮมแคร์ (SE) - มูลนิธิบ้านเด็ก (SE) - STEP มช
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	6	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา - สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา - ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร - สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการนักศึกษา (P-SEDA) อุทยานวิทยาศาสตร์ ม.อ. - ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ (PSUBIC) อุทยานวิทยาศาสตร์ ม.อ. - ผู้จัดการตลาดเกษตรกร (ได้รับการรับรองจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ)

ตาราง 10 กลุ่มที่พันธมิตรโครงการในเมียนมาร์

สถาบัน	จำนวน	หน่วยงาน
National Management Degree College	7	<ul style="list-style-type: none"> - กรมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างกึ่ง Micro, Small and Medium Enterprises Development Department, Yangon - สมาคมผู้ประกอบการสตรีเมียนมา Myanmar Women Entrepreneurs' Association - Social Enterprise Development Association Myanmar (SeDAM) - ปริญญาการจัดการแห่งชาติ National Management Degree College - Dana Facility Myanmar - YK Collection - Myanmar Youth Empowerment Opportunities
มหาวิทยาลัยมันตะเลย์ University of Mandalay	7	<ul style="list-style-type: none"> - หอการค้าและอุตสาหกรรมภูมิภาคมันตะเลย์ (Mandalay Region Chamber of Commerce & Industry, MRCCI) - บริษัท เมียนมาร์คอฟฟี่กรุ๊ป จำกัด Myanmar Coffee Group Co. Ltd. - กระทรวงการลงทุนและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่างประเทศ เขตมันตะเลย์ Ministry of Investment and Foreign Economic Relations, Mandalay Region - Nature Myanmar (Palm Leaf Tableware) - มหาวิทยาลัยสหกรณ์ Sagain - การออกแบบความใกล้ชิดธุรกิจเพื่อสังคม - การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (อังค์ถัด)

8.2. การวิเคราะห์ SWOT

จากการสนทนากลุ่มทั้ง 7 กลุ่ม ของภาคการประกอบการเพื่อสังคมในเมียนมาร์และไทย สามารถวิเคราะห์ SWOT ได้ดังต่อไปนี้:

ตาราง 11 การวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง(ทั่วไป) Strengths	จุดอ่อน (ทั่วไป) Weaknesses
<ul style="list-style-type: none"> • กิจกรรมเพื่อสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนอยู่แล้ว • มีผลิตภัณฑ์ วัสดุดิบ และทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ • นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการเพื่อสังคมรุ่นใหม่ • การพัฒนาการศึกษาแก่ผู้ประกอบการเพื่อสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> • ขาดความเข้าใจในกรอบนิเวศของกิจการเพื่อสังคม เกี่ยวกับบทบาทของกิจการเพื่อสังคม (เช่น CSR กับ SE) • คำจำกัดความที่แตกต่างกันของกิจการเพื่อสังคม ในระดับท้องถิ่นภูมิภาคหรือระดับประเทศ • ความรู้และทักษะทางธุรกิจที่ จำกัด ในแวดวงผู้ประกอบการทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ที่เชื่อมโยงกับองค์กรพัฒนาเอกชนหรือมูลนิธิ • ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่จำกัด • “Mission Drift” และความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องเมื่อองค์กรพัฒนาเอกชน / มูลนิธิเปลี่ยนไปสู่ธุรกิจกิจการเพื่อสังคม • ขาดความโปร่งใสในการบริหารการเงิน • ความสามารถที่ จำกัด ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีอยู่ (ต้นทุน / ทักษะ / ความรู้) • บ่อยครั้งที่ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายโดยกิจการเพื่อสังคม ขาดมาตรฐานด้านคุณภาพ (ข้อเพราะสงสาร) • การวัดผลกระทบทางสังคมที่ จำกัด • การกระจุกตัวของเครือข่ายและผู้ประกอบการสมทบในเมืองใหญ่ ๆ (กรุงเทพฯ / ย่างกุ้ง)
<p>จุดแข็ง (ประเทศไทย)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • กรอบกฎหมายสำหรับกิจการเพื่อสังคม (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562) • เพิ่มการสนับสนุนทางการเงิน / การระดมทุนจากหน่วยงานภาครัฐ / จังหวัด (Thailand 4.0) • กลุ่มกิจการเพื่อสังคมที่เข้มแข็งมีศักยภาพในการพัฒนาและขยายธุรกิจในระดับสากล 	

<p style="text-align: center;">โอกาส (ทั่วไป) Opportunities</p> <ul style="list-style-type: none"> • พฤติกรรมการซื้อของลูกค้าที่เปลี่ยนไปอันเป็นผลมาจาก Covid-19 (การซื้อทางออนไลน์มากขึ้น ฯลฯ) • ความร่วมมือ / แลกเปลี่ยนกับโครงการ / พันธมิตรผู้ประกอบการเพื่อสังคมระดับโลก • การส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผ่านการเล่าเรื่องและความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ / บริการ • นโยบายของรัฐในการบรรลุ SDG อาจทำให้ SE's มีบทบาทมากขึ้น • เพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับทุนนิยมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความรับผิดชอบต่อ “ ธุรกิจขนาดใหญ่” <p style="text-align: center;">โอกาส (ในประเทศเมียนมาร์)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ระบบการลงทะเบียนออนไลน์ของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมการลงทุนที่ตั้งขึ้นใหม่ • ความต้องการสูงสำหรับการจัดหาเงินทุนขนาดเล็ก • รายได้ครัวเรือนและกำลังซื้อเพิ่มขึ้น • สหรัฐฯและสหภาพยุโรปสนใจผลิตภัณฑ์ของกิจการเพื่อสังคมจากประเทศพม่า <p style="text-align: center;">โอกาส (ในประเทศไทย)</p> <ul style="list-style-type: none"> • นโยบายของรัฐบาลปัจจุบันในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการเพื่อสังคม (โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต Covid-19) 	<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (ในเมียนมาร์)</p> <ul style="list-style-type: none"> • การทำแผนที่กิจการเพื่อสังคม ในพม่ามีจำนวนน้อย • มีการพิจารณาผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์เพียงเล็กน้อย • ไม่มีกฎหมายยอมรับสำหรับกิจการเพื่อสังคม <p style="text-align: center;">อุปสรรค (ทั่วไป) Threats</p> <ul style="list-style-type: none"> • ความยากลำบากในการรับข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนจากรัฐบาล (นโยบายกฎและข้อบังคับสำหรับ SE ยังไม่ชัดเจน) • กระบวนการอนุมัติเงินกู้หลายขั้นตอนและซับซ้อน (ข้อกำหนดเงื่อนไข / ระบบค้ำประกัน / การประกันความเสี่ยง) • ขาดความร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ • การแพร่ระบาดของโควิด -19 และการสูญเสียรายได้ของกิจการเพื่อสังคม (โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเช่นการท่องเที่ยว) • There is no appropriate skilled workforce <p style="text-align: center;">อุปสรรค (ในประเทศพม่า)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ขาดการสนับสนุนจากรัฐบาล (เงินทุน / แรงจูงใจทางภาษี / กฎหมายกิจการเพื่อสังคม) • ไม่มีโครงการประกันคุณภาพสำหรับกิจการเพื่อสังคมในเมียนมาร์
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • ห้างหุ้นส่วนเอกชนสาธารณะ (PPP) สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมในวงกว้าง • การเพิ่มระดับความยากจนและช่องว่างความมั่งคั่งจะส่งเสริมให้กิจการเพื่อสังคม เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ 	<p>อุปสรรค (ในประเทศไทย)</p> <ul style="list-style-type: none"> • พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมฉบับใหม่และกฎระเบียบและข้อบังคับที่ซับซ้อน
--	--

8.3 แบบสำรวจผู้ประกอบการทางสังคม

การสำรวจออนไลน์จากผลงานของมูลนิธิ Thomson Reuters ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนข้อความ 12 ข้อต่อไปนี้โดยพิจารณาจากความท้าทายที่พบบ่อยในธุรกิจเพื่อสังคม:

- เงื่อนไขเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการเพื่อสังคมในการเริ่มต้นและขยายธุรกิจในเมืองมาร์ / ไทย
- นโยบายรัฐบาลสนับสนุนผู้ประกอบการเพื่อสังคมในเมืองมาร์ / ไทย
- ผู้ประกอบการเพื่อสังคมจะได้รับทุนสนับสนุนในเมืองมาร์ / ไทยเป็นเรื่องง่าย
- ผู้ประกอบการเพื่อสังคมสามารถเข้าถึงการลงทุน (หนี้และ / หรือทุน) ในเมืองมาร์ / ไทยได้ง่าย
- ผู้ประกอบการเพื่อสังคมสามารถเข้าถึงการสนับสนุนที่ไม่ใช่ทางการเงินที่พวกเขาต้องการ (เช่นคำแนะนำทางการเงินกฎหมายและเทคนิคการเข้าถึงตลาดและเครือข่ายการฝึกอบรม) ในเมืองมาร์ / ไทย
- ผู้ประกอบการเพื่อสังคมจะจำหน่ายให้กับรัฐบาลในเมืองมาร์ / ไทยได้ง่าย
- ผู้ประกอบการเพื่อสังคมจะจำหน่ายกิจการให้กับธุรกิจในเมืองมาร์ / ไทยได้ง่าย
- เป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่จะขายให้กับประชาชนทั่วไปในเมืองมาร์ / ไทย
- เป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้ประกอบการเพื่อสังคมในการได้รับความสนใจจากพนักงานที่มีทักษะที่จำเป็นในเมืองมาร์ / ไทย
- ประชาชนในเมืองมาร์ / ไทยเข้าใจว่าผู้ประกอบการเพื่อสังคมทำอะไร
- ผู้ประกอบการเพื่อสังคมสามารถหาเลี้ยงชีพจากการทำงานในเมืองมาร์ / ไทย
- การประกอบการเพื่อสังคมกำลังได้รับความนิยมทั้งในเมืองมาร์ / ไทย

ผลการสำรวจ

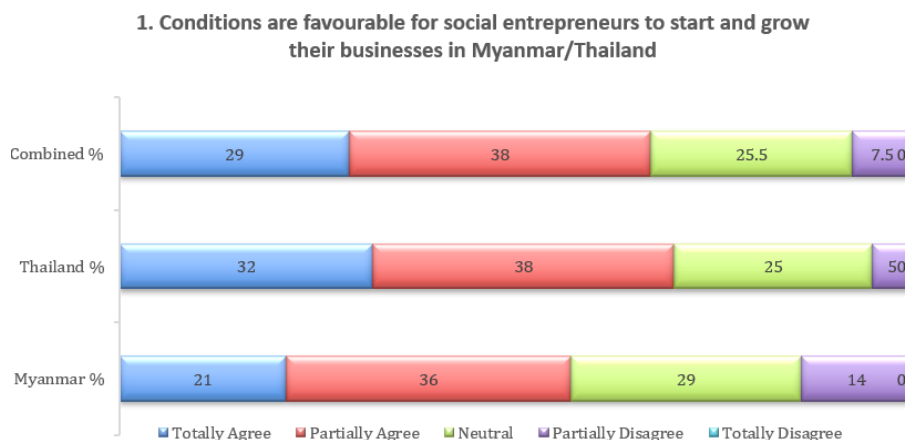

Figure 7: Favorable Conditions

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งในเมียนมาร์และไทยมีความคล้ายคลึงกันโดยส่วนใหญ่มีมุมมองเชิงบวกเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ผู้ประกอบการทางสังคมต้องเผชิญเมื่อเริ่มต้นและเติบโตในวิสาหกิจของตน

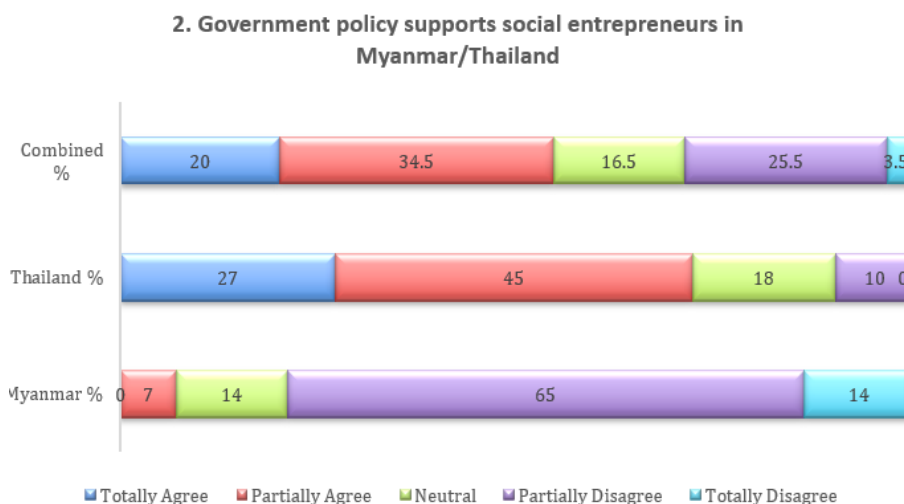

Figure 8: Government Policy

ผู้ตอบแบบสอบถามในเมียนมาร์มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมากจากผู้ที่อยู่ในประเทศไทยเกี่ยวกับค่าแถลงการสนับสนุนของรัฐบาลสำหรับกิจการเพื่อสังคมโดย 79% ไม่เห็นด้วยทั้งหมดหรือบางส่วนเมื่อเทียบกับไทยซึ่ง 72% เห็นด้วยทั้งหมดหรือบางส่วน

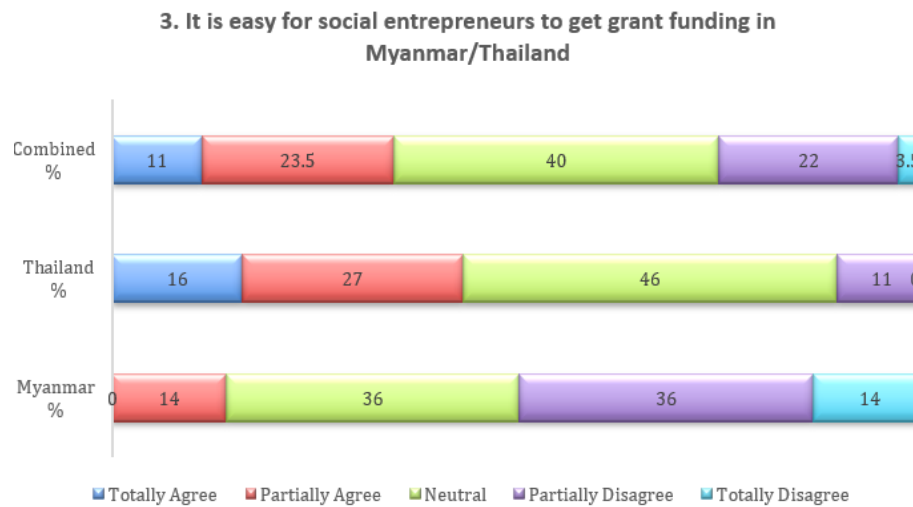

Figure 9: Grant Funding

เนื่องจากความก้าวหน้าที่ยากขึ้นของระบบนิเวศกิจการเพื่อสังคม ที่มีอยู่ในกิจการเพื่อสังคมของไทย คาดว่า 43% ของผู้ตอบแบบสำรวจชาวไทยมีความคิดเห็นที่ดีต่อคำกล่าวนี้เทียบกับเพียง 14% ในเมียนมาร์

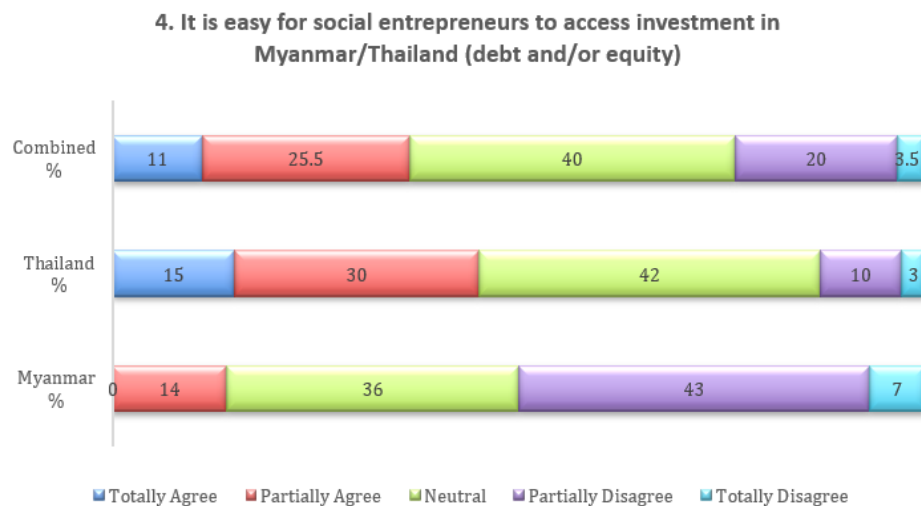

Figure 10: Investment

เช่นเดียวกับผลก่อนหน้าเกี่ยวกับการให้ทุนสนับสนุน ผู้ตอบแบบสอบถามในประเทศไทยมีความเห็นที่ดีกว่าในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (45%) เมื่อเทียบกับเพียง 14% ในเมียนมาร์

5. Social entrepreneurs can access the non-financial support they need (e.g. advice; access to markets and networks; coaching, mentoring and training) in Myanmar/Thailand

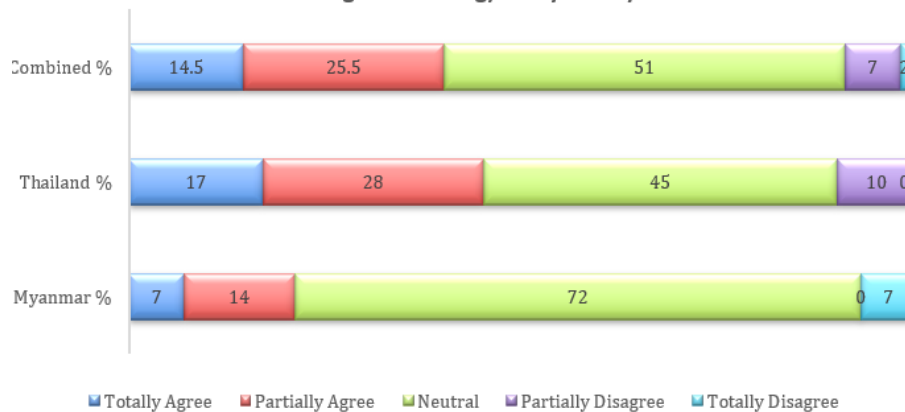

Figure 11: Non-financial Support

โดยรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากทั้งในไทยและเมียนมาร์มีความคิดเห็นที่เป็นกลาง (51%) เกี่ยวกับผลการสำรวจนี้เกี่ยวกับการเข้าถึงการสนับสนุนที่ไม่ใช่ทางการเงินสำหรับกิจการเพื่อสังคม อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสำรวจชาวไทยยังคงมีมุมมองเชิงบวกมากกว่าโดย 45% เห็นด้วยทั้งหมดหรือบางส่วน ในขณะที่ในเมียนมาร์มีเพียง 21%

6. It is easy for social entrepreneurs to sell to the government in Myanmar/Thailand

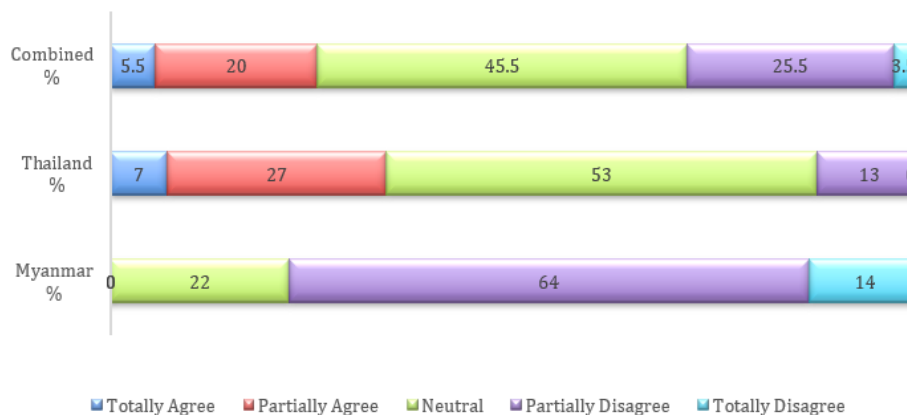

Figure 12: B2G

ในแง่ของความสะดวกในการขายกิจการเพื่อสังคมให้กับรัฐบาลของตนในสัญญาเอกชนต่อรัฐ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามในเมียนมาร์ ที่เห็นด้วยกับคำถามนี้และส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยทั้งหมดหรือบางส่วน (78%) ผู้ตอบแบบสำรวจชาวไทยมีมุมมองที่แตกต่างกันมากโดย 34% เห็นด้วยทั้งหมดหรือบางส่วนและเกินครึ่ง (53%) ที่เป็นกลาง

7. It is easy for social entrepreneurs to sell to businesses in Myanmar/Thailand

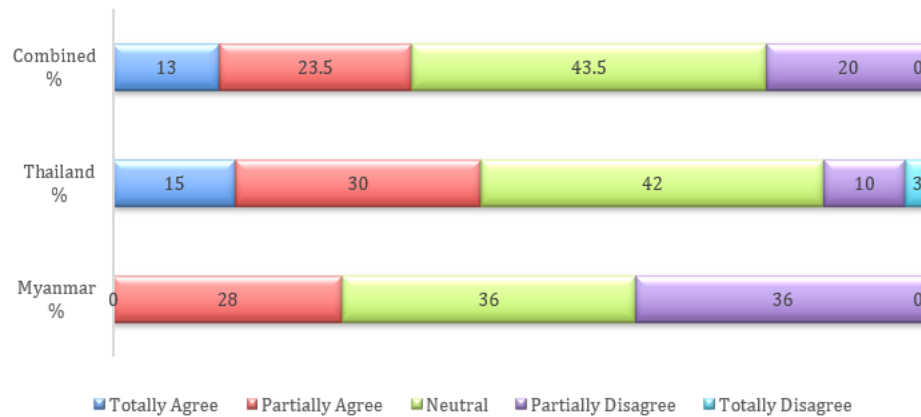

Figure 13: B2B

ผลลัพธ์ของการสำรวจนี้ไม่แตกต่างกันระหว่างไทยกับเมียนมาร์ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากเลือกเป็นกลาง อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสำรวจชาวไทยโดยรวมมีความพึงพอใจมากกว่าโดยมี 45% เทียบกับ 28% ในพม่า

8. It is easy for social entrepreneurs to sell the public in Myanmar/Thailand

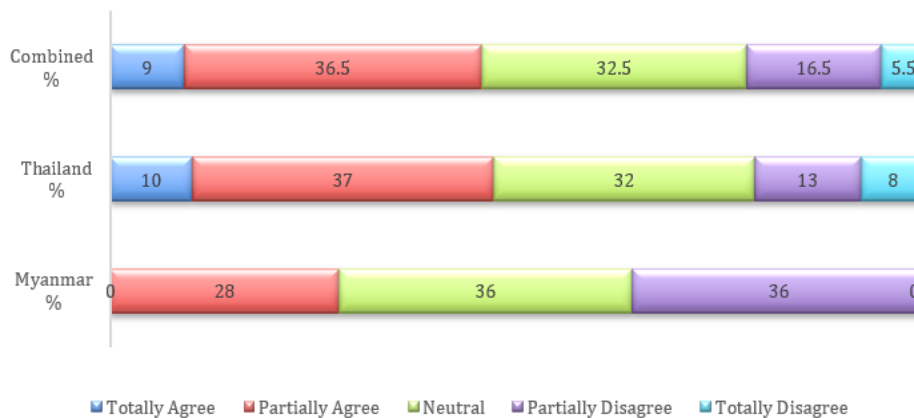

Figure 14: B2C

ทั้งไทยและเมียนมาร์มีผู้ตอบแบบสอบถามประมาณ 1 ใน 3 ที่เลือกเป็นกลาง อย่างไรก็ตามในขณะที่ 47% ของผู้ตอบแบบสอบถามในประเทศไทยไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเห็นด้วยกับหัวข้อนี้มีเพียง 28% เท่านั้นที่ทำในเมียนมาร์

9. It is easy for social entrepreneurs to attract staff with the required skills in Myanmar/Thailand

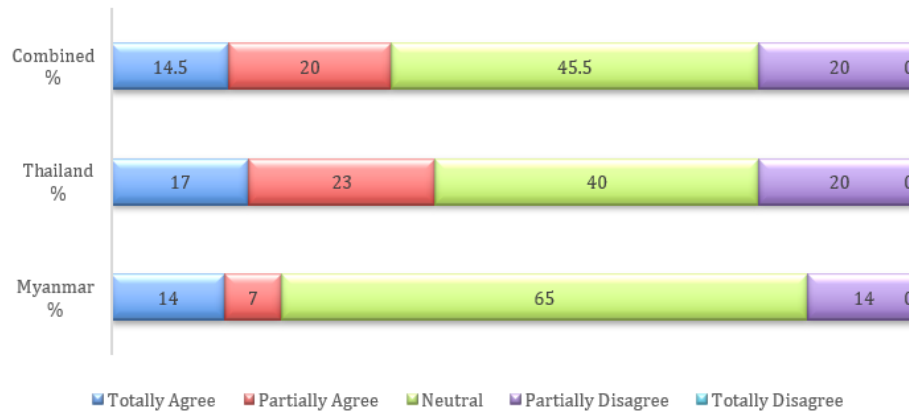

Figure 15: Skilled Staff

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งในเมียนมาร์และไทยมีมุมมองเชิงบวกน้อยลงเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะในประเทศของตนโดย 79% ในพม่าและ 60% ในประเทศไทยตอบว่าเป็นกลางหรือไม่เห็นด้วยบางส่วน

10. The general public understands what social entrepreneurs do in Myanmar/Thailand

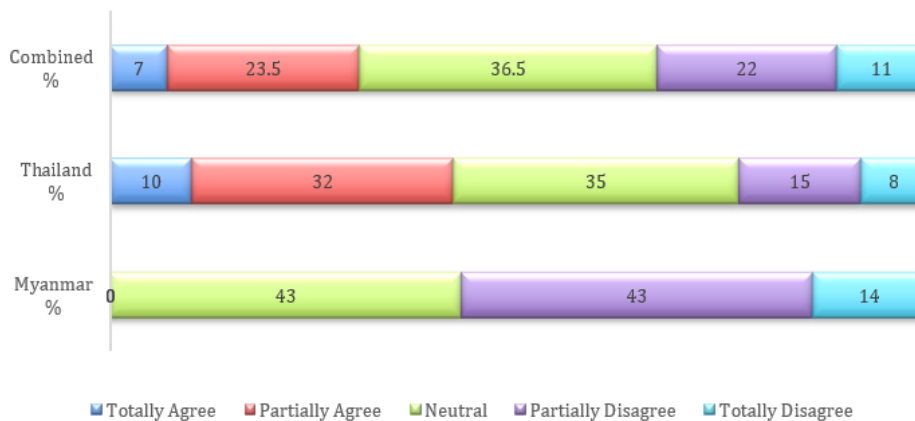

Figure 16: General Public

จากคำตอบของหัวข้อเกี่ยวกับความเข้าใจของประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้ประกอบการเพื่อสังคมทำดูเหมือนว่าจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเฉพาะในเมียนมาร์ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (57%) ตอบว่าไม่เห็นด้วยบางส่วนหรือทั้งหมด

11. Social entrepreneurs can make a living from their work in Myanmar/Thailand

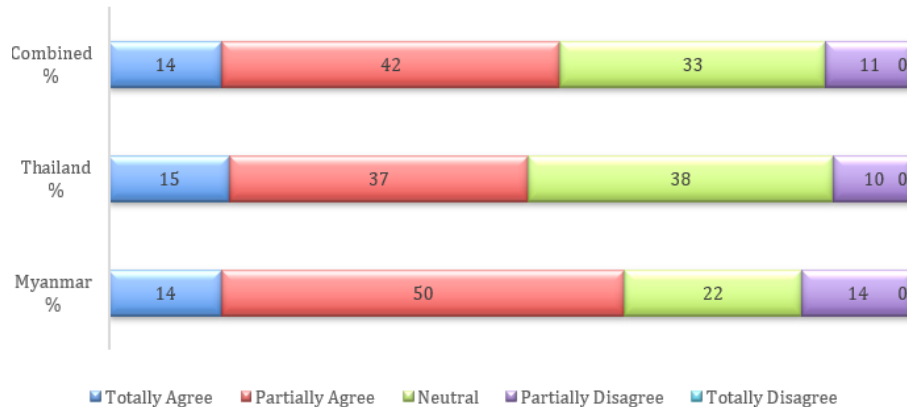

Figure 17: Making a Living

คำตอบของหัวข้อนี้เกี่ยวกับความสามารถของผู้ประกอบการเพื่อสังคมในการหาเลี้ยงชีพจากการดำเนินกิจการเพื่อสังคมนั้นเป็นผลบวกโดยรวม 64% ของผู้ตอบแบบสอบถามในพม่าและ 52% ในประเทศไทยไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมดเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว โดยไม่มีใครไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิง และมีเพียง 11% เท่านั้นที่แสดงความไม่เห็นด้วยบางส่วน

12. Social entrepreneurship is gaining momentum in Myanmar/Thailand

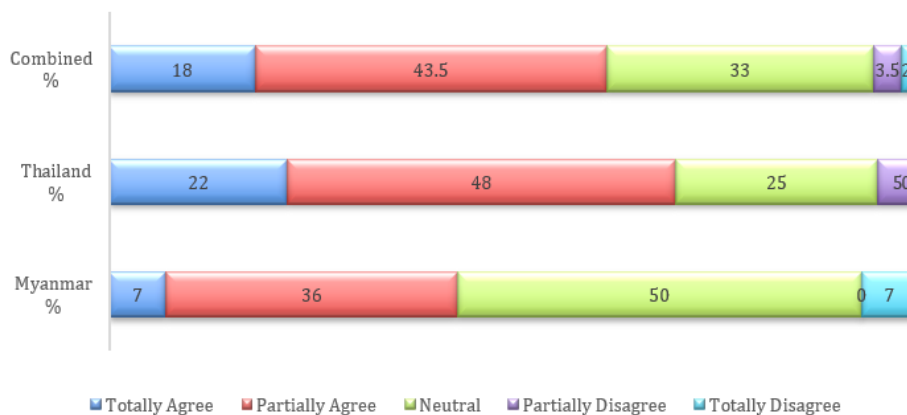

Figure 18: Momentum

โดยรวมแล้วคำตอบของหัวข้อเกี่ยวกับแรงผลักดันการประกอบการเพื่อสังคมในพม่าและไทยเป็นไปในเชิงบวก ผู้ตอบแบบสำรวจชาวไทย 70% เห็นด้วยกับคำกล่าวนี้นี้แม้ว่าจะมีเพียง 43% ที่เห็นด้วยในพม่า แต่ 50% ของผู้ตอบแบบสอบถามเหล่านี้มีทัศนคติที่เป็นกลางและมีเพียง 7% ที่ไม่เห็นด้วย

โดยรวมแล้วคำตอบของหัวข้อเกี่ยวกับแรงผลักดันการประกอบการเพื่อสังคมในพม่าและไทยเป็นไปในเชิงบวก ผู้ตอบแบบสำรวจชาวไทย 70% เห็นด้วยกับคำกล่าวนี้แม้ว่าจะมีเพียง 43% ที่เห็นด้วยในพม่า แต่ 50% ของผู้ตอบแบบสอบถามเหล่านี้มีทัศนคติที่เป็นกลางและมีเพียง 7% ที่ไม่เห็นด้วย

9. แรงขับเคลื่อนและความท้าทายต่างๆ

จากผลการสำรวจผู้ประกอบการทางสังคม การวิเคราะห์ SWOT การสนทนากลุ่มและการทบทวนวรรณกรรม ความท้าทายสำคัญที่ต้องเผชิญกับระบบนิเวศการประกอบการเพื่อสังคมในเมียนมาร์และไทยสรุปได้ดังนี้

Table 5: Key Challenges

		
<p>ไม่ใช่เรื่องง่ายที่ผู้ประกอบการเพื่อสังคมจะได้รับเงินช่วยเหลือหรือเข้าถึงการลงทุนหรือเงินกู้เนื่องจากกระบวนการอนุมัติเงินกู้มีหลายขั้นตอนและซับซ้อน (ข้อกำหนดเงื่อนไข / ระบบค้ำประกัน / การประกันความเสี่ยง)</p>	<p>นโยบายของรัฐบาลในเมียนมาร์ไม่สนับสนุนผู้ประกอบการทางสังคม (ขาด (เงินทุน / แรงจูงใจทางภาษี / กฎหมาย SE) และไม่มีการยอมรับกฎหมาย SEs และการทำแผนที่ระบบนิเวศ SE เพียงเล็กน้อย)</p>	<p>เป็นเรื่องยากสำหรับผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่จะเข้าถึงกำลังแรงงานที่มีทักษะที่จำเป็นในประเทศไทย</p>
<p>เป็นเรื่องยากสำหรับผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนจากรัฐ (นโยบายกฎระเบียบสำหรับกิจการเพื่อ ยังไม่ชัดเจน) และขาดความร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ</p>	<p>มีการพิจารณาผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์เพียงเล็กน้อย</p>	<p>พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการเพื่อสังคม ฉบับใหม่มีกฎระเบียบที่ซับซ้อนซึ่งอาจกีดกันผู้ประกอบการทางสังคมจากการสมัครสถานะกิจการเพื่อสังคม และความช่วยเหลือ</p>
<p>ขาดความเข้าใจในระบบนิเวศของกิจการเพื่อสังคมที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ปัจจุบันสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีส่วนร่วมเพียง</p>	

บทบาทของกิจการเพื่อสังคม (เช่น CSR กับ SE) และการขาดคำจำกัดความทั่วไปว่า SE คืออะไร (คำจำกัดความที่แตกต่างกันของ SE ในระดับท้องถิ่นภูมิภาคหรือระดับประเทศ)	เล็กน้อยในการส่งมอบผู้ประกอบการทางสังคมรุ่นต่อไปและสนับสนุนการพัฒนาระบบนิเวศกิจการเพื่อสังคม	
การระบาดของโรคโควิด -19 ส่งผลให้สูญเสียรายได้ของกิจการเพื่อ (โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเช่นการท่องเที่ยว)		

10. การวิเคราะห์ช่องว่างเพื่อการประเมินหาความแตกต่าง

การวิเคราะห์GAPต่อไปนี้จะได้รับการพัฒนาขึ้นจากความท้าทายที่ระบบนิเวศการประกอบการเพื่อสังคมทั้งในเมียนมาร์และไทยต้องเผชิญ

Desired

Skilled and Successful Social Entrepreneurs

- ระบบนิเวศของวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยและเมียนมาร์ที่สามารถเข้าถึง แรงงานที่มีทักษะและผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่มีศักยภาพที่มีความรู้ทางธุรกิจที่จำเป็นในการสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม สามารถขยายผลและสร้างผลกระทบที่ต้องการได้

Current

Lack of Qualified Staff/Knowledge

- ข้อมูลผลการวิจัยทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิแสดงให้เห็นถึงการขาดชุดทักษะที่จำเป็นของทั้งการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมและเป็นผู้ก่อตั้งธุรกิจ รวมถึงพนักงาน ซึ่งถือเป็นประเด็นที่สำคัญ ผู้ประกอบการเพื่อสังคมเหล่านี้จำนวนมากมาจากภาคส่วนหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไรและไม่มีความรู้พื้นฐานในทางธุรกิจ ทั้งทางด้านการเงิน การตลาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์

Action

Sustainable Capacity-building

- กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา และโปรแกรมที่ใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น **Social Business Model Canvas** เพื่อพัฒนาทั้งทักษะของผู้ประกอบการและการดำรงอยู่ของกิจการเพื่อสังคม โดยผ่านกรอบการศึกษาความเป็นไปได้ทางธุรกิจที่เข้มข้น นอกจากนี้เพื่อให้มั่นใจถึงความยั่งยืนของ SE กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพเหล่านี้จำเป็นต้องมีความต่อเนื่อง มีการโค้ชและดูแลให้คำปรึกษาในระยะยาวสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ควรพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ฝึกสอนเพื่อการขยายผลอย่างทวีคูณ และเพื่อเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมที่จะสามารถได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรม

Desired

Access to Crowdfunding Ecosystem

- ผู้ประกอบการเพื่อสังคมในเม็กซิโกและไทยจะสามารถเข้าถึงโอกาสในการระดมทุนจากสาธารณะ (crowdfunding) เพื่อเป็นทางเลือกในการระดมทุนหรือการลงทุน

Current

Limited opportunities/access for funding

- การระดมทุนสำหรับ SE มีทั้งข้อจำกัดด้านปริมาณหรือการเข้าถึงได้ยาก ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการและเข้าถึง รวมถึงเงื่อนไขที่อาจไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์หรือปรัชญาของผู้ประกอบการซึ่งก่อตั้ง การระดมทุนจากสาธารณะ (crowdfunding) เป็นช่องทางที่มีค่าสำหรับกิจการเพื่อสังคมในการระดมทุนด้วยวิธีที่สร้างสรรค์และคุ้มค่ากว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรที่อยู่ห่างไกล แม้ว่าจะมีพอร์ทัลการระดมทุนแบบฝูงชนให้บริการอยู่แล้ว (taejai.com ในประเทศไทยและ kiva.org ในระดับสากล) SE จำนวนมากอาจไม่รู้หรือรู้สึกว่าคุณเขาขาดทักษะและความรู้ด้านดิจิทัลที่จะใช้

Action

Crowdfunding Capacity-building

- ศูนย์สนับสนุน SE ประจำพื้นที่ ดำเนินการอบรมพัฒนาศักยภาพด้านการเงิน ความมั่นใจ และโอกาสในการระดมทุนให้กับกิจการเพื่อสังคมที่ต้องการระดมทุนด้วยวิธีที่คุ้มค่าและตรงประเด็นมากขึ้น

Desired

Engaged and Supportive HEIs

- สถาบันอุดมศึกษาในเมียนมาร์และไทยสามารถพัฒนา "ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง" รุ่นต่อไป ซึ่งมีทักษะที่จำเป็น มีความตระหนักรู้ และสามารถขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาสังคมให้สามารถให้บรรลุเป้าหมายความยั่งยืน (SDG) ของประเทศ

Current

Limited HEI Engagement with SE Ecosystem

- ในขณะที่มีมหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศไทยเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาด้าน SE และศูนย์ที่สนับสนุนธุรกิจเพื่อสังคม แต่ก็ยังมีจำนวนไม่มาก ส่วนในเมียนมาร์ค่อนข้างแตกต่างกันเนื่องจากทั้งหลักสูตรปริญญาหรือศูนย์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะค่อนข้างจำกัด

Action

Social Enterprise Knowledge Hubs

- ดำเนินการพัฒนาศูนย์กลางทรัพยากรในมหาวิทยาลัยพันธมิตร สำหรับผู้ปฏิบัติงานกิจการเพื่อสังคมและมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยการประสานงานอำนวยความสะดวกให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนต่างๆ เช่นผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติงาน นักวิชาการ ผู้ให้ทุนและประชาชนทั่วไป ในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการเพื่อสังคม รวมทั้งโครงการริเริ่มสร้างผลกระทบทางสังคมในเชิงบวกอื่นๆ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ ที่จะเชื่อมโยงนักศึกษากับผู้ปฏิบัติงานด้าน SE ผ่านการฝึกงาน และงานสหกิจศึกษามากขึ้น มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของภาคส่วนนี้ด้วยการสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนทั่วไป หน่วยงานภาครัฐ และโลกธุรกิจเกี่ยวกับแนวคิดของกิจการเพื่อสังคมและแนวทางแก้ไขที่มีศักยภาพ เพื่อให้ผู้ประกอบการเพื่อสังคมสามารถพัฒนาเพื่อรับมือกับความท้าทายที่สังคมต้องเผชิญในเมียนมาร์และไทย

Desired

Regional SE Support Ecosystem

- ระบบนิเวศที่ช่วยสนับสนุน SE ทั้งระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่น ในการเข้าถึงการสนับสนุนทั้งทางการเงินและไม่ใช้ทางการเงิน สำหรับผู้ประกอบการทางสังคมที่ต้องการและเป็นที่ยอมรับในการทำหน้าที่เป็น "สะพานเชื่อม" ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆในระบบนิเวศ เช่นภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ

Current

Centralised SE Support System

- ผู้ปฏิบัติในระบบนิเวศ SE ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร (ประเทศไทย) และอย่างกึ่ง (เมียนมาร์) หลักสูตรการฝึกอบรม โปรแกรมการบ่มเพาะ และโครงการกระตุ้นรวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยองค์กรที่ช่วยพัฒนาส่วนใหญ่ไม่สามารถเชื่อมต่อการเข้าถึงได้ สำหรับ SE ในพื้นที่อื่น ๆ ดังนั้น SE จำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับชุมชนชายขอบในพื้นที่เหล่านี้จึงขาดโครงสร้างพื้นฐานรองรับที่เพียงพอ

Action

Regional SE Networks

- พัฒนาและดำเนินการสร้างเครือข่ายระดับภูมิภาค/ท้องถิ่น ของผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศของ SE เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงองค์ประกอบในระบบนิเวศ สำหรับทั้งกิจการเพื่อสังคมที่มีอยู่แล้วและผู้ประกอบการที่กำลังวางแผนที่จะสร้าง เครือข่ายจะทำหน้าที่เป็น "สะพานเชื่อม" ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆในระบบนิเวศ เช่น ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ

Desired

Meaningful Impact Measurement

- ผู้ประกอบการเพื่อสังคมในเมียนมาร์และไทยสามารถวัดผลและประเมินผลกระทบเชิงบวกที่มีต่อผู้รับผลประโยชน์เป้าหมายได้ เพื่อให้สามารถใช้ผลลัพธ์ในการปรับปรุงรูปแบบธุรกิจหรือการสร้างผลกระทบ ตลอดจนสามารถใช้ในด้านการส่งเสริมเรื่องราวและการระดมทุน

Current

Limited Impact Measurement

- กิจกรรมเพื่อสังคมหลายแห่งในเมียนมาร์และไทยยังไม่มีกรอบการทำงานที่เฉพาะเจาะจงในการวัดผลกระทบ เหตุผลหลักที่ทราบคือ การขาดเวลา ทรัพยากร ตลอดจนการขาดความรู้ในการประเมินผลกระทบ

Action

Impact Measurement Capacity-building

- ดำเนินการหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับกิจการเพื่อสังคมในส่วนผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) หรือตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพหลักด้านผลกระทบทางสังคม หลักสูตรนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ SE สามารถวัดผลงานได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แต่ยังเป็นเครื่องมือที่มีค่าสำหรับ SE ในการทำการตลาดที่มีประสิทธิภาพผ่านแคมเปญการเล่าเรื่องและการรับรู้ เนื่องจากลักษณะการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นของโครงการเพื่อผลกระทบทางสังคม การเล่าเรื่องจึงกลายเป็นเครื่องมือที่ “ต้องมี” สำหรับกิจการเพื่อสังคมเพื่อดึงดูดทั้งลูกค้า ผู้รับผลประโยชน์ และผู้ให้ทุน ที่สามารถพิสูจน์ความสำเร็จของภารกิจจากการสร้างผลกระทบที่สามารถวัดได้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

Aidis, R. (2005). *Institutional Barriers to Small- and Medium-Sized Enterprise Operations in Transition Countries*. *Small Business Economics*, 25 (4), 305–317.

Agapitova, N., Sanchwz, B. & Tinsley, E. (2017). *Government Support to the Social Enterprise Sector: Comparative Review of Policy Frameworks and Tools*. World Bank Group. *innovationpolicyplatform*.

https://www.innovationpolicyplatform.org/system/files/SE%20Policy%20Note_Jun20/index.pdf.

AVPN (Asian Venture Philanthropy Network), (2018), *Social Investment Landscape in Asia*. <https://avpn.asia/si-landscape/>

Bacq, S., & Janssen, F. (2011). *The multiple faces of social entrepreneurship: A review of definitional issues based on geographical and thematic criteria*. *Entrepreneurship & Regional Development*. 23 (5-6), 373-403.

British Council. (2013). *Social entrepreneurship landscape in Myanmar*. <https://www.britishcouncil.org.mm/>

British Council. (2015, March 7-8). *UK University Dialogue on Social Enterprise and the Role of Higher Education Institutions*. https://www.britishcouncil.or.th/sites/default/files/report_thailand-uk_university_dialogue.pdf

British Council, Tilleke & Gibbins, United Nations ESCAP and Thomson Reuters Foundation (2018, February). *ASEAN Social Enterprise Structuring Guide*. trust.
<http://www.trust.org/contentAsset/raw-data/33c07f11-2ab3-4737-849c-8b821adf3ca9/file>.

Capital Market Supervisory Board. (2015, April 2). *TorJor. 7/2558 Regulations on Offer for Sale of Securities through Electronic System or Network*, Capital Market Supervisory Board

ChangeFusion. (2019, July). *Mapping the social impact investment and innovative financial landscape in Thailand*. undp.
https://th.undp.org/content/thailand/en/home/library/democratic_governance/mapping-the-social-impact-investment-and-innovative-finance-land.html.

Charasuksawat, V. (n.d). *Social Enterprise Promotion in Thailand*. kritsdika,
<https://www.kritsdika.go.th/data/activity/act13429.pdf>.

Chutipong, S., Waruth, K., Meallem, M. & Benjawan, T. (2020). *Legal Limitations of Funding Sustainable Tourism Social Enterprises in Thailand* [Abstract]. 2nd TOURIST International Conference, Bangkok

Dana Facility. (2018). *Inclusive Business in Myanmar: An agenda to catalyze social impact*.
http://www.danafacility.com/wp-content/uploads/2018/11/DaNa_IBreport.pdf

Dees, J. G., & Anderson, B. B. (2003). *For-profit Social Ventures*. International Journal of Entrepreneurship Education, 2 (1), 1-26.

Doherty, B. & Chirapaisarnkul, A. (2016 August 3). *Social Enterprise is set to take off in Thailand*. theguardian. <https://www.theguardian.com/british-council-partner-zone/2016/aug/03/social-enterprise-is-set-to-take-off-in-thailand>

Doherty, B. & Kittipanya-Ngam, P. (2020) The Emergence and Contested Growth of Social Enterprise in Thailand, *Journal of Asian Public Policy*,
<https://doi.org/10.1080/17516234.2020.1777628>

Impact Hub Yangon. (2019). *Yangon Social Enterprise Social System Snapshot*.
<https://bit.ly/ygnsesnapshot--2-2019>

Japan Research Institute. (2016). *Study of social entrepreneurship and innovation ecosystems in South East and East Asian countries: country analysis: Kingdom of Thailand*. Inter-American Development Bank. Office of the Multilateral Investment Fund.

Jaruwannaphong, Nuttaphong. (2016, November). Social Enterprise in Thailand. WFTO-ASIA, https://www.wfto-asia.com/wp-content/uploads/2016/11/Day2_Jaruwannaphong_SE-in-Thailand.pdf.

Kerlin, J. A. (2006). *Social enterprise in the United States and Europe: Understanding and learning from the differences*. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 17 (3), 246.

Kulapatthanachort, N. (2018). Regulation of Equity Crowdfunding. *Assumption University Law Journal*, Vol. 9 No. 2 (July – December 2018), 53-62.
<http://www.assumptionjournal.au.edu/index.php/LawJournal/article/download/3664/2239>

Kittipanya-Ngam, P. (2019) *Thailand Social Enterprise: The Way Forward*. Thailand Institute of Justice. *tijrold*. https://www.tijrold.org/userfiles/SE_TIJ_Booklet_Layout_final_digi.pdf.

Lindsay, S. (2019, January 16). *Thailand's wealth inequality is the highest in the world: What will this mean for the upcoming elections?* aseantoday.
<https://www.aseantoday.com/2019/01/thailands-wealth-inequality-is-the-highest-in-the-world-what-does-this-mean-for-upcoming-elections/>

Mair, J. (2011). Exploring air travellers' voluntary carbon-offsetting behaviour. *Journal of Sustainable Tourism*, 19 (2), 215-230.

Mair, J., Battilana, J., & Cardenas, J. (2012). Organizing for Society: A typology of social entrepreneuring models. *Journal of Business Ethics*, 111(3), 353-373.

Mulgan, G. (2006). The Process of Social Innovation. *Innovations: Technology, Governance, Globalization*, 1(2), 145-162.

Nguyen, Q. A., Mort, G. S., & Souza, C. D. (2015). Vietnam in transition: SMEs and the necessitating environment for entrepreneurship development. *Entrepreneurship and Regional Development*, 27, 154–180.

Nicholls, A. (2006). *Social entrepreneurship: New models of sustainable social change*. Oxford University Press, New York.

Nuttaphong, J. (2013). *Social Enterprise and Public Services; Thailand perspective*.

[Presentation] Social Enterprise Policy Dialogue. Berlin.

[http://www.asef.org/images/docs/Session%201.3_Nuttaphong%20Jaruwannaphong%20\(Thailand\).pdf](http://www.asef.org/images/docs/Session%201.3_Nuttaphong%20Jaruwannaphong%20(Thailand).pdf)

Peredo, A.M., McLean, M. (2006). *Social Entrepreneurship: a critical review of the concept*. *Journal of World Business*. 41(1), 56–65.

Rojphongkasem, S. (2019, October 12) *Thai Legal Framework for Social Enterprises*

[Presentation]. *Social Enterprise Thailand Association*. Gaysorn Urban Resort, Bangkok.

Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Durand-Delacré, D. and Teksoz, K. (2017). *SDG Index and Dashboards Report 2017*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).

SERIO. (2016). *Social Enterprise in a Global Context: The Role of Higher Education Institutions. Country Brief: Thailand*. Plymouth University.

https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/thailand_social_enterprise_in_a_global_context_-_final_report.pdf

Smallbone, D., and Welter, F. (2010). *Entrepreneurship and government policy in former Soviet Republics: Belarus and Estonia compared*. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 28 (2), 195–210.

Social Enterprise Promotion Act. BE 2562 (2019)

Stock Exchange of Thailand (2018, November) *Thailand Social Enterprise: The Way Forward*. [Presentation]. Stock Exchange of Thailand. Bangkok

Weerawardena, J., & Mort, G. S. (2006). *Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model*. *Journal of World Business*, 41(1), 21-35.

World Bank (2020, April). *Thailand Overview*.

<https://www.worldbank.org/en/country/thailand/overview>